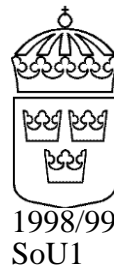

Socialutskottets betänkande

1998/99:SoU1

Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens förslag beträffande anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1999 samt mål för utgiftsområdet m.m. och vissa motioner från den allmänna motionstiden.

Riksdagen har den 2 december 1998 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1998 till 24 012 459 000 kr (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 38). I ett antal motioner har framställts yrkanden om ändringar, huvudsakligen ökning av enskilda anslag (bilaga 2).

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för utgiftsområdet.

Utskottet anser att välfärdspolitiken skall syfta till att alla människor skall ges förutsättningar för att kunna leva ett gott liv. I ett solidariskt samhälle skall alla oberoende av inkomst ha tillgång till sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg av hög kvalitet. Tillsammans med inkomstrelaterade socialförsäkringar ger den generella välfärden både förutsättningar till försörjning genom eget arbete och trygghet i livets olika skeden.

Utskottet ställer sig i princip bakom regeringens förslag till medelsanvisningar. Utskottet anser dock att det finns skäl att ekonomiskt stödja Rikskvinnocentrum (RKC) även under år 1999, bl.a. för att bedriva forskning om effekterna av våld mot kvinnor. För framtiden bör dock finansieringsfrågan lösas i annan ordning. Utskottet föreslår nu att 1 miljon kronor avsätts för RKC inom anslag A 3 Bidrag till hälso- och sjukvård. Anslaget ökas med 1 miljon kronor genom att anslag D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning samtidigt minskas med samma belopp (bilaga 3).

Med anledning av ett motionsyrkande (v) föreslår utskottet ett tillkännagivande till regeringen om tilläggsdirektiv till den särskilde utredaren som har till uppgift att bl.a. se över statsbidragen till handikapporganisationerna. Innebörden är att frivilligorganisationernas redovisning bör baseras på kön.

Utskottet föreslår tre tillkännagivanden som rör assistansreformen. Vad först gäller frågan om rätt att behålla assistansen efter 65-årsdagen utgår utskottet från att regeringen återkommer med ett förslag under våren 1999. Vad sedan gäller makars eller sambors ansvar för hem och hushåll när den ene är funktionshindrad och har rätt till personlig assistans och det är fråga

om att bedöma tidsåtgången för det personliga stödet anser utskottet att regeringen bör följa utvecklingen på området samt vid behov återkomma. Vad slutligen gäller barns rätt till personlig assistans utgår utskottet från att regeringen noga följer utvecklingen. Skulle det därvid visa sig att barns möjligheter att erhålla personlig assistans försämrats till följd av att rättstillämpningen visar sig bli restriktivare utgår utskottet från att regeringen återkommer i frågan.

En lösning på hemlöshetsproblemen förutsätter enligt utskottet ett brett spektrum av initiativ och en bred förankring. Utskottet föreslår ett tillkännagivande att anslag B 20 Utvecklingsinsatser till åtgärder för hemlösa bör disponeras av regeringen. De initiativ som tas skall ske inom ramen för en bredare politisk samverkan.

Utskottet tillstyrker att regeringen bemyndigas att träffa avtal med Apoteket AB (publ) om bolagets fortsatta verksamhet och avstyrker aktuella motioner.

Utskottet tillstyrker även i övrigt regeringens förslag. Samtliga motioner förtecknade i bilaga 4 avstyrks.

M-, kd-, c- och fp-ledamöterna har i särskilda yttranden redovisat sina alternativa budgetförslag. Även v- och mp-ledamöterna har avlämnat särskilda yttranden.

Propositionen

I proposition 1998/99:1 Budgetpropositionen för år 1999 utgiftsområde 9 yrkas

1. att riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordar under avsnitt 3.1,
2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
3. att riksdagen godkänner de i avsnitt 5.5. föreslagna riktlinjerna för fördelning av statsbidrag till frivilligorganisationer på det sociala området,
4. att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Apoteket AB (publ) om bolagets fortsatta verksamhet i enlighet med de riktlinjer som riksdagen tidigare ställt sig bakom,
5. att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslag A 8 Folkhälsoinstitutet, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 108 miljoner kronor under år 2000 och senare,
6. bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslag B 16 Statens institutionsstyrelse, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare,
7. att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget C 1 Socialstyrelsen, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare,
8. att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskningsmedel, under år 1999 åta sig

ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 330 miljoner kronor under år 2000 och senare,

1998/99:SoU1

9. att riksdagen medger att den statliga garantin för Systembolagets pensionsförpliktelser höjs till 650 miljoner kronor,

10. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt följande uppställning (anslagsbelopp tusental kronor):

Anslag	Anslagstyp	Anslags- belopp, kr
A 1 Sjukvårdsförmåner m.m.	(ram)	1 992 000
A 2 Bidrag för läkemedelsförmånen	(ram)	13 491 000
A 3 Bidrag till hälso- och sjukvård	(ram)	985 626
A 4 Insatser mot aids	(ram)	51 622
A 5 Bidrag till WHO	(ram)	34 371
A 6 Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedelsbiverkningar	(obet.)	1 591
A 7 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	(ram)	16 300
A 8 Folkhälsoinstitutet	(ram)	109 047
A 9 Smittskyddsinstitutet	(ram)	108 750
A 10 Institutet för psykosocial medicin	(ram)	11 110
A 11 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	(ram)	33 896
A 12 Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	(ram)	22 421
B 1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	(ram)	270 000
B 2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet	(res.)	275 000
B 3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m.	(ram)	144 617
B 4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	(obet.)	78 394
B 5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer	(obet.)	132 194
B 6 Ersättning för texttelefoner	(ram)	16 382
B 7 Bilstöd till handikappade	(ram)	178 078
B 8 Kostnader för statlig assistansersättning	(ram)	4 653 000
B 9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.	(obet.)	63 000
B 10 Bidrag till organisationer på det sociala området	(obet.)	64 841
B 11 Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	(ram)	30 000
B 12 Statens institut för särskilt utbildningsstöd	(ram)	8 447
B 13 Handikappombudsmannen	(ram)	7 857
B 14 Barnombudsmannen	(ram)	7 717

B 15	Statens nämnd för internationella adoptionfrågor	(ram)	6 745	1998/99:SoU1
B 16	Statens institutionsstyrelse	(ram)	524 848	
B 17	Alkoholinspektionen	(ram)	11 013	
B 18	Alkoholsortimentsnämnden	(ram)	687	
B 19	Bidrag till äldreboende m.m.	(res.)	150 000	
B 20	Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	(res.)	10 000	
C 1	Socialstyrelsen	(ram)	407 357	
D 1	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	(ram)	105 580	
D 2	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	(ram)	8 968	
Summa för utgiftsområdet			24 012 459	

Lagförslaget fogas till betänkandet som *bilaga 1*.

Motioner

Motioner under A

1998/99:So239 av Berit Adolfsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avskaffa landstingens monopol på barntandvården.

1998/99:So244 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hörnstenarna i en framtida tandvårdspolitik,

2. att riksdagen beslutar införa ett högkostnadsskydd på 3 000 kr och därefter en subventionsgrad på 60 % i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar införa fri konkurrens inom barn- och ungdoms-tandvården i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen beslutar ändra i tandvårdslagen 1985:25 vad gäller landstingets ansvar för tandvård i enlighet med vad som anförts i motionen,

7. att riksdagen beslutar ändra i tandvårdslagen 1985:25 vad gäller landstingens subventioner av vuxentandvården i enlighet med vad som anförts i motionen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett överförande av kostnaderna för tandvården till staten,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt för privata vårdgivare inom hälso- och sjukvården att lyfta av moms.

1998/99:So293 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statens fortsatta stöd till Rikskvinnocentrum.

1998/99:So383 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansieringen inom ramen för utgiftsområde 9.

1998/99:So411 av Tone Tingsgård och Barbro Andersson Öhrn (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskningsmedel till Rikskvinnocentrum för 1999 samt om en utredning av Rikskvinnocentrums framtid.

1998/99:So423 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar återinföra ett nationellt läkemedelsförmånssystem i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen beslutar avskaffa lagen om receptregister i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar annullera avtalet med landstingen och bortse från avtalets bestämmelser om överföringsvinster respektive förluster i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen hos regeringen begär förslag om ett nytt högkostnadsskydd i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inkontinenshjälpmedel,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rationaliseringsmöjligheter inom läkemedelsförsörjningen,

11. att riksdagen beslutar anslå 9 391 000 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag A 2 Bidrag för läkemedelsförmånen 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So424 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

10. att riksdagen till utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag A 4 för budgetåret 1999 anvisar 104 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller 151 622 000 kr i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar anslå 1 817 000 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag A 1 Sjukvårdsförmåner för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So446 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en översyn i syfte att inkludera tandvårdsförsäkringen i den allmänna sjukförsäkringen,

10. att riksdagen med följande förändringar i förhållande till regeringens förslag anvisar anslagen under utgiftsområde Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställning:

Anslag; A 1 Sjukvårdsförmåner m.m.; Regeringens förslag; 1 992 000 kr; Anslagsförändring; + 200 000 kr.

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställningen i bilaga 2 Anslag A 4; Insatser mot aids; Anslagsförändring + 14 miljoner kronor,

1998/99:Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen till utgiftsområde 9 A 4 Insatser mot aids för budgetåret 1999 anvisar 14 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 65 622 000 kr.

1998/99:N326 av Per Westerberg och Göran Hägglund (m, kd) vari yrkas

22. att riksdagen hos regeringen begär förslag om skyldighet för landstingen att erbjuda barn och ungdomar ett fritt tandläkarval i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motioner under B

1998/99:So211 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av metoder för behandling och rehabilitering av spelberoende,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om resurser för hjälp till spelberoende,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av berörda personalgrupper om spelberoende,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om information till allmänheten om spelberoende.

1998/99:So213 av Inger René och Berit Adolfsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de psykiskt funktionshindrade och hemlöshet.

1998/99:So228 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Alkoholinspektionen.

1998/99:So246 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en återgång till den lagstiftning för funktionshindrade (LSS och LASS) som trädde i kraft den 1 januari 1994.

1998/99:So259 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att normaliseringsprincipen skall gälla som villkor när medel beviljas till organisationers projekt för hemlösa,

2. att riksdagen beslutar att normaliseringsprincipen skall gälla som villkor när medel beviljats till kommunala projekt för hemlösa.

1998/99:So272 av Ewa Larsson m.fl. (mp, s, m, kd, c, fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Föreningen Svenska Amningshjälpens behov av samhällsstöd.

1998/99:So274 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett förtydligande av lagtexten gällande äkta makars/sammanboendes och barns rätt till personlig assistans,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om äldres rätt till personlig assistans enligt LSS även efter 65-årsdagen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schablonersättningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återinföra en individuellt anpassad assistansersättning som motsvarar den enskilde brukarens kostnader för assistans.

1998/99:So281 av Britt-Marie Danestig (v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att vi följer det norska exemplet och ger Amningshjälpen ett fast årligt organisationsbidrag.

1998/99:So286 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till införande av en ersättningsmodell med en klarare och tydligare individuell redovisning av schablonersättningen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om garanterad rätt till personlig assistans som följd av det individuella behovet oberoende av samlevnadsform,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att schablonersättningen snarast bör ersättas med en individuellt anpassad ersättningsform som motsvarar den enskildes behov av assistans,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrenskraftig lön för assistenter,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att barns rätt till assistans bör garanteras,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om brukarmedverkan i utbildningen av handläggare vid försäkringskassorna,

7. att riksdagen hos regeringen begär att någon av de pågående utvärderingarna, den interna eller Riksförsäkringsverkets, får i uppdrag att pröva de i motionen framförda förslagen och redovisa dessa inför regeringens ekonomiska vårproposition.

1998/99:So287 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas att riksdagen beslutar om ett tillägg till 7 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade av följande lydelse: Samma bedömning av omvårdnadsbehovet skall göras då det gäller en ansökan från ett barn som från en vuxen person.

1998/99:So297 av Inger René och Berit Adolfsson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att barn får en sådan bra start i livet som amningen utgör.

1998/99:So310 av Thomas Julin m.fl. (mp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om LSS.

1998/99:So314 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hemtjänsten.

1998/99:So325 av Sonja Fransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om barns och ungdomars rätt till personlig assistans.

1998/99:So329 av Birgitta Ahlqvist och Monica Öhman (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om assistansersättningen.

1998/99:So330 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för de hemlösa.

1998/99:So347 av Lars Wegendal och Carina Adolfsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning om spelberoende.

1998/99:So360 av Laila Bjurling (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Amningshjälpen.

1998/99:So366 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Amningshjälpen och dess nödvändiga arbete inom folkhälsoområdet.

1998/99:So376 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schablonisering av assistansersättningen,

9. att riksdagen beslutar att göra ett tillägg i 7 § LSS med lydelsen ”Samma bedömning av omvårdnadsbehovet skall göras då det gäller en ansökan från ett barn som från en vuxen person”,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att åldersgränsen på 65 år i LSS tas bort.

1998/99:So393 av Ingrid Burman m.fl. (v) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär att den i tilläggsdirektiv ger den särskilde utredaren i uppgift att ålägga frivilligorganisationerna redovisning baserad på kön,

2. att riksdagen hos regeringen begär att den i tilläggsdirektiv ger den särskilde utredaren i uppgift att även ta med fler frivilligorganisationer i uppdraget enligt vad i motionen anförts.

1998/99:So403 av Monica Green m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Amningshjälpen.

1998/99:So416 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

1998/99:So419 av Karin Wegestål och Anita Jönsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ungdomar och personlig assistans.

1998/99:So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar anslå 80 394 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen beslutar att förstatliga de första 20 timmarnas assistansersättning i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen beslutar att återinföra rätten till personlig assistent vid vistelse i skola och dagcenter i enlighet med vad som anförts i motionen,

5. att riksdagen beslutar avskaffa schabloniseringen av assistansersättningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräkningen av assistansersättningen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätt till personlig assistans efter 65 års ålder,

9. att riksdagen beslutar anslå 6 188 000 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 8 Kostnader för statlig assistansersättning för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

10. att riksdagen beslutar anslå 11 857 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 13 Handikappombudsmannen för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att anslå medel till utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 17 Alkoholinspektionen för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

12. att riksdagen beslutar anslå 100 000 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 21 Bostadsstöd till funktionshindrade för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen,

13. att riksdagen beslutar anslå 300 000 000 kr för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg anslag B 22 Statsbidrag till psykiskt sjuka för 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So428 av Göran Magnusson m.fl. (s, m, kd, fp, mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Samarbetsnämndens fördelning av bidrag till nykterhetsorganisationer.

1998/99:So431 av Marianne Andersson och Rigmor Ahlstedt (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att anvisa 300 000 kr till Amningshjälpen genom en omfördelning inom utgiftsområde 9, anslaget B 10 Bidrag till organisationer inom det sociala området.

1998/99:So445 av Mikael Oscarsson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förtydliga lagen vad det gäller barns rätt till personlig assistans,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förtydliga lagen vad gäller äkta makars rätt till personlig assistans,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att se över schablonersättningen.

1998/99:So446 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

10. Anslag; B 8 Kostnader för statlig assistansersättning; Regeringens förslag: 4 653 000; Anslagsförändring; + 300 000.

1998/99:So455 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schablonersättningen,

13. att riksdagen hos regeringen begär förslag om rätt till personlig assistans efter 65 års ålder,

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:So456 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de funktionshindrade.

1998/99:So457 av Barbro Johansson m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället samt hur ökade resurser skall ges till forskning och stödjande behandling.

1998/99:So459 av Ingrid Näslund (kd) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att riksdagen bör återförvisa förslaget om att Socialstyrelsen skall fördela bidrag till nykterhetsorganisationerna.

1998/99:So461 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

21. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om spelberoende,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om finansiering av förebyggande insatser mot och forskning om spelberoende.

1998/99:So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Amningshjälpen.

1998/99:So465 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återställa rätten till personlig assistans,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avskaffa 65-årsregeln,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att RFV:s Allmänna råd måste återkallas.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 9 i enlighet med vad i motionen anförts,

41. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formen för fördelning av stödet till frivilligorganisationer inom det sociala området.

1998/99:Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

12. att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställningen i bilaga 2. Anslag; B 8 Kostnader för statlig assistansersättning; Anslagsförändring + 1 415 miljoner kronor.

1998/99:Kr518 av Dan Kihlström m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om spelberoende.

1998/99:Kr522 av Charlotta L Bjälkebring (v) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om svenskarnas spelvanor och förslag på åtgärder för hur spelberoendet kan minskas.

1998/99:Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen till utgiftsområde 9 B 8 Kostnader för statlig assistansersättning för budgetåret 1999 anvisar 1 415 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 6 068 000 000 kr.

Motioner under C

1998/99:So229 av Siw Persson (fp) vari yrkas

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omorganisation av Socialstyrelsen.

1998/99:So257 av Ulf Kristersson m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en medicinalstyrelse i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 9 i enlighet med vad i motionen anförts.

Motioner under övrig statlig verksamhet

1998/99:So318 av Lars Björkman och Ola Karlsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utövandet av statens ägande i syfte att motverka fortsatt apoteksmonopol,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrensutsättning av läkemedelsförsäljning,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om privatisering av Apoteket AB.

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag om upphävande av Apoteksbolagsmonopolet i enlighet med vad som anförts i motionen.

1998/99:Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrensutsättning och utförsäljning av enskilda apotek.

1998/99:N333 av Eva Flyborg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bryta Apoteksbolagets försäljningsmonopol.

Övriga motioner med anledning av budgetpropositionen

1998/99:So391 av Gudrun Schyman m.fl. (v) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade bidrag till landstingen och kommunerna under kommande mandatperiod.

1998/99:So418 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgtåren 2000 och 2001 enligt tabell.

Utskottet

Målet för utgiftsområdet för år 1999

I *budgetpropositionen* föreslås att målet för utgiftsområdet för år 1999 skall vara att trygga en god hälsa och goda levnadsvillkor och se till att hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen bedrivs med god kvalitet och effektiv resursanvändning samt tillgodoser den enskilde individens behov av vård, omsorg, stöd och service.

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet.

Välfärdspolitiken syftar till att alla människor skall ges förutsättningar för att kunna leva ett gott liv, anför regeringen. Detta innebär att i ett solidariskt samhälle skall alla oberoende av inkomst, ha tillgång till sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg av hög kvalitet. Tillsammans med inkomstrelaterade socialförsäkringar ger denna generella välfärd både förutsättningar till försörjning genom eget arbete och trygghet i livets olika skeden.

Vård och omsorg skall kännetecknas av trygghet, kvalitet och delaktighet. Vården skall vara tillgänglig när den behövs. Den skall vara gemensamt finansierad och demokratiskt styrd. Personlig ekonomi eller social status får aldrig påverka vårdens kvalitet och fördelning.

De ökade resurserna som tillförs kommunsektorn ger förutsättningar för att kunna möta de viktiga utmaningarna att förkorta väntetiderna, trygga tillgången på personal samt att låta patienten få en starkare ställning i vården, anförs det.

Äldreomsorgen skall utvecklas enligt den av riksdagen antagna nationella handlingsplanen för äldrepolitiken. FN:s äldreår skall genomföras och arbetet med en offensiv äldrepolitik fortsätta.

Socialtjänsten är en viktig del av vårt trygghetssystem där socialbidragen är det yttersta skyddsnätet. Den sociala omsorgen skall medverka till att barn och ungdomar kan växa upp under goda förhållanden, att människor med olika slag av funktionshinder kan delta i samhällslivet, att de som missbrukar alkohol eller andra beroendeframkallande medel kommer ifrån sitt missbruk och att de som saknar medel till sitt uppehälle får möjlighet att klara sin försörjning.

Vidare anför regeringen att det krävs en långsiktig och ständigt pågående process för att leva upp till FN:s barnkonvention. En strategi för detta arbete presenteras i en särskild proposition. Regeringens arbete mot sexuell exploatering av barn fortsätter, heter det i budgetpropositionen.

Anslag m.m.

Hälsovård och sjukvård (A 1–A 12)

Sjukvårdsförmåner m.m. (A 1)

I *budgetpropositionen* föreslår regeringen att 1 992 000 000 kr anvisas under anslaget A 1 Sjukvårdsförmåner m.m. Anslaget avser dels tandvårdsersättning (1 487 000 000 kr), dels ersättningar till sjukvårdshuvudmännen (505 000 000 kr).

Från och med år 1999 kommer två förändringar att påverka nivån på utgifterna under anslaget. För det första tillförs medel för att möjliggöra införandet av ett reformerat tandvårdsstöd. För det andra upphör finansieringen av Handikappinstitutet genom sjukförsäkringen. Finansieringen kommer fortsättningsvis att ske genom ett särskilt statsbidrag under anslaget A 3. Sammantaget innebär förändringarna en höjning av utgifterna i anslaget i förhållande till vad som tidigare beräknats.

Förslagen i propositionen 1997/98:112 Reformerat tandvårdsstöd innebar en årlig ökning av kostnadsramen för tandvård fr.o.m. år 1999 med 500 miljoner kronor i förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för år 1998. Riksdagen har godkänt propositionen (bet. 1997/98:SoU25, rskr. 1997/98:289).

Det reformerade tandvårdsstödet, som träder i kraft den 1 januari 1999, inriktas på att ge alla vuxna ett ekonomiskt stöd för den vardagliga hälsofrämjande tandvården, s.k. bastandvård. En annan del av stödet riktas till vissa äldre personer och till personer som till följd av sjukdom eller funktionshinder har särskilda tandvårdsbehov. Ett tredje område som skall rymmas inom utgiftsramen är ett särskilt högkostnadsskydd för mer kostnadskrävande behandlingar med protetik och tandreglering. Omläggningen av stödet för vuxentandvård innebär att vissa delar av stödet till äldre, sjuka och funktionshindrade kommer att administreras av landstingen. En mindre del av utgiftsramen kommer därför att överföras till landstingen och redovisas under anslagsposten ersättningar till sjukvårdshuvudmännen. Utgiftsramen om 1 900 miljoner kronor innefattar även en satsning på

uppföljning och utvärdering av tandvården. Bl.a. föreslås anslaget A 11 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (SBU) tillföras 7 miljoner kronor för detta syfte.

Regeringen anför att det finns en risk för ett överskridande av anslagsbeloppet för tandvårdsersättning för år 1998 och därmed ett utnyttjande av anslagskrediten. Dels ökade efterfrågan på tandvård under slutet av 1997 i och med att självriskan höjdes, dels kan det enligt regeringen inte uteslutas att efterfrågan på mer kostnadskrävande behandlingar ökar under slutet av innevarande år till följd av införandet av det reformerade tandvårdsstödet. Prognosen är dock mycket osäker och regeringen kommer enligt propositionen att noga följa utvecklingen.

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen anslår 1 817 000 000 kr under anslaget A 1 (*yrkande 1*).

I *motion So244 av samma motionärer*, vartill hänvisas i motion So425, hemställs om ett tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om hörnstenarna i en framtida tandvårdspolitik (*yrkande 1*). Enligt motionärerna är det en viktig uppgift för staten att initiera beslut och åtgärder som underlättar en bantning av den samlade tandvårdssektorn samt att se till att den fortlöpande strukturomvandlingen inte leder till försämrad tillgänglighet, vårdkvalitet, service eller valfrihet. Högkostnadsskyddet för grupper med stora odontologiska vårdbehov måste prioriteras i förhållande till andra i och för sig angelägna insatser. Enligt motionärerna måste landstingens dubbla roll som finansär och producent avskaffas. Det är också viktigt att det råder konkurrens på lika villkor och att nuvarande momsregler ses över, sägs det vidare. I samma motion yrkas att riksdagen beslutar införa ett högkostnadsskydd på 3 000 kr och därefter en subventionsgrad på 60 % (*yrkande 2*). Enligt motionärerna ger denna modell ett bättre skydd än det som riksdagen beslutat om och garanterar dem med störst behov av tandvård rimliga kostnader för omfattande behandlingar. Motionärerna motsätter sig att regeringen valt att subventionera unga, friska personers tandvård och anser att personer med normal tandstatus bör stå för hela kostnaden upp till ett högkostnadsskydd om 3 000 kr. Motionärerna yrkar vidare att riksdagen beslutar införa fri konkurrens inom barn- och ungdomstandvården (*yrkande 4*). Detta kan enligt motionärerna minska kostnaderna med ca 500 miljoner kronor. Motionärerna framför som lägsta krav under de närmaste åren att landstingen genomför upphandling av barn- och ungdomstandvården enligt lagen om offentlig upphandling. För att konkurrensen skall ske på lika villkor måste landstingen redovisa kostnaderna för folktandvården i slutna resultatenheter. Föräldrar som så önskar skall ges förutsättningar att använda privata vårdgivare i stället för landstingets vård, sägs det vidare. I motionen yrkas även ändringar i tandvårdslagen (*yrkandena 6 och 7*). Enligt motionärerna bör 5 § tandvårdslagen endast innehålla krav på att landstinget skall verka för en god tandhälsa och att en tillfredsställande etablering finns inom tandvården. Vidare bör det stadgas i lagen att landstingen inte får subventionera vuxentandvården. Motionärerna begär vidare ett tillkännagivande om rätt för privata vårdgivare inom hälso- och sjukvården att lyfta av momsen (*yrkande 9*). Motionärerna anser att momsreglerna måste ses

över i syfte att åstadkomma konkurrensneutralitet mellan offentlig och privat tandvård. Slutligen begärs i motionen ett tillkännagivande till regeringen om överförande av kostnaderna för tandvården till staten (*yrkande 8*). Landstingens kostnader för tandvården kan beräknas till 3 miljarder kronor, i vilken summa ingår subventioner av vuxentandvården med ca 1 miljard kronor. Finansieringen av sjukvård i vid bemärkelse bör enligt motionärerna vara en nationell angelägenhet.

I *motion N326 av Per Westerberg (m) och Göran Hägglund (kd)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till tillägg i tandvårdslagen om skyldighet för landstingen att erbjuda barn och ungdomar ett fritt tandläkarval (*yrkande 22*).

Samma uppfattning framförs i *motion So239 av Berit Adolfsson (m)*, vari begärs ett tillkännagivande till regeringen om att avskaffa landstingens monopol på barntandvården.

I *motion So446 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen anvisar 200 miljoner kronor utöver vad regeringen anslagit under anslaget A 1 avseende tandvårdsförsäkringen (*yrkande 10 delvis*). I motionen begärs även ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om en översyn i syfte att inkludera tandvårdsförsäkringen i den allmänna sjukförsäkringen (*yrkande 8*). I avvaktan på utredningen och i syfte att undvika en alltför stor ökning av självriskan bör enligt motionärerna ytterligare 200 miljoner kronor anvisas avseende tandvårdsförsäkringen.

Utskottet behandlade regeringens förslag om reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112) i *betänkandet 1997/98:SoU25* och ställde sig i allt väsentligt bakom regeringens förslag. I betänkandet behandlades även ett stort antal motioner, bl.a. yrkanden liknande de i motion So244 (m) och yrkanden om ett sammanhållet försäkringssystem för tandvård och sjukvård (mp, kd). Utskottet föreslog tillkännagivanden till regeringen med anledning av motioner om bl.a. särredovisning av folktandvårdens ekonomi och om mervärdesskatt och avstyrkte övriga motioner.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:289).

Regeringen har den 29 oktober 1998 beslutat att tillkalla en *särskild utredare* med uppgift att analysera vissa frågor inom systemet för ersättning för viss mervärdesskatt till kommuner och landsting, det s.k. kommunkontosystemet (*dir. 1998:93*). Utredaren skall bl.a. utvärdera hur väl systemet uppfyller det egentliga syftet, dvs. att skapa konkurrensneutralitet mellan kommunal verksamhet i egen regi respektive på entreprenad och vid behov föreslå alternativa lösningar eller förändringar i det nuvarande systemet. Uppdraget skall redovisas senast den 1 oktober 1999.

Bidrag för läkemedelsförmånen (A 2)

I *budgetpropositionen* föreslås att 13 491 000 000 kr anvisas under anslaget A 2 Bidrag för läkemedelsförmånen.

Från detta anslag utbetalas fr.o.m. 1998 statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen till följd av det förändrade kostnadsansvaret för läke-

medelförmånen (landstingen har övertagit kostnadsansvaret från staten fr.o.m. den 1 januari 1998). På grund av en viss eftersläpning i systemet utbetalas från anslaget under år 1999 ersättning till sjukvårdshuvudmännen för kostnaderna för läkemedelsförmånen under månaderna november–december 1998 och januari–oktober 1999.

Kostnaderna för läkemedelsförmånen har enligt propositionen under de första åtta månaderna år 1998 ökat med 13 % (26 % om hänsyn tas även till kostnader för inkontinensartiklar) jämfört med samma period år 1997. Den viktigaste orsaken till kostnadsökningen är enligt regeringen att kostnaderna för läkemedelsförmånen år 1997 var relativt låga, beroende på hamstringen av läkemedel i slutet av år 1996.

Enligt den principöverenskommelse som staten och Landstingsförbundet träffade hösten 1996 om finansieringsprincipens tillämpning m.m. i samband med landstingens övertagande av kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen skall ett system med vinst- och förlustdelning tillämpas. Systemet innebär för år 1998 att det belopp varmed den faktiska kostnaden för läkemedelsförmånen underskider den beräknade kostnaden skall delas lika mellan staten och landstingen. Ett eventuellt kostnadsöverskridande delas så att staten svarar för 90 % och landstingen för 10 % av överskridandet. Fördelningen skall regleras mot detta anslag och genomföras senast den 30 juni 1999, varför den kommer att få betydelse för utgifterna under anslaget för år 1999. I avvaktan på utfallet budgeteras anslaget för år 1999 till samma belopp som för år 1998.

I motion *So423 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen anslår 9 391 000 000 kr under anslaget A 2 (*yrkande 11*). Motionärerna yrkar att riksdagen beslutar återinföra ett nationellt läkemedelsförmånssystem (*yrkande 1*), beslutar avskaffa lagen om receptregister (*yrkande 2*), beslutar annullera avtalet med landstingen och bortse från avtalets bestämmelser om överföringsvinster respektive -förluster (*yrkande 3*) samt begär förslag om ett nytt högkostnadsskydd (*yrkande 4*). Motionärerna yrkar vidare att riksdagen skall ge regeringen till känna vad som anförts dels om inkontinenshjälpmedel (*yrkande 5*), dels om rationaliseringsmöjligheter inom läkemedelsförsörjningen (*yrkande 8*).

Motionärerna upprepar huvudpunkterna i Moderaternas kritik vid behandlingen av läkemedelspropositionen hösten 1996 och anser att hela kostnadsansvaret för läkemedel i öppen vård, med undantag för inkontinensartiklar, skall återföras till staten. Under 1998 har läkemedelskostnaderna ökat. Staten skall betala 90 % av kostnadsöverskridandet, vilket är prognostiserat till 139 miljoner kronor. Med motionärernas förslag hade dessa statliga budgetmedel inte behövt skjutas till.

Motionärerna är bl.a. av kostnadsskäl kritiska till receptregistret. Uppgifter tyder på att investeringskostnaderna kommer att uppgå till minst en miljard kronor. Tidsförlägningen av utvecklingen av registret till millennieskiftet kommer dessutom enligt motionärerna sannolikt att leda till avsevärda fördyringar. I det system som motionärerna vill införa behövs inte receptregistret.

Enligt motionärerna bör läkemedelsförmånen vara statligt reglerad och finansierad. Staten bör införa ett nytt betalningssystem för läkemedel, där medborgarna fritt kan välja att gå med eller att stå utanför med ett temporärt högkostnadsskydd. Det första alternativet bygger på att den enskilde betalar en fast egenavgift om 300 kr per kvartal eller 1 200 kr per år. Den som väljer att inte gå in i betalningssystemet erhåller ett allmänt likviditetsskydd som omfattar alla medborgare och som föreslås uppgå till 1 500 kr. Den som erlagt avgift till betalningssystemet erhåller alla receptföreskrivna läkemedel utan ytterligare betalning. Det behövs inga regler om kostnadsfria läkemedel. Med detta system kommer enligt motionärerna de totala merintäkterna att överstiga de intäkter som inflyter i avgifter i nuvarande system med ca 3 miljarder kronor netto.

Motionärerna anser att hanteringen, förskrivningen och användningen av inkontinenshjälpmedel bör utredas. Kostnaderna för hjälpmedlen bör enligt motionärerna kunna minskas väsentligt genom bättre behandlingsmetoder och användning av läkemedel och hjälpmedel av flergångstyp, närmare bestämt med 100 miljoner kronor år 1999, med 200 miljoner kronor år 2000 och med 300 miljoner kronor år 2001.

Motionärerna redovisar olika exempel på ytterligare besparingar som kan göras. Besparingar kan åstadkommas genom ökad förskrivning av mindre förpackningar. Varje år kastas läkemedel för ca 500 miljoner kronor. Enligt motionärerna kan deras förslag till betalningssystem reducera svinnet med minst 40 %. Vidare måste Riksförsäkringsverket aktivt anpassa priserna på äldre läkemedel. Enligt motionärerna kan statskassan hämta in de avsedda kostnadsövertäckningar som primärkommunerna gjorde i samband med ädelreformen och som kommunerna fick betalt för vid skatteväxlingen med landstingen. Beloppet motsvarar minst 300–400 miljoner kronor, bortsett från inkontinensprodukter. Läkemedelsterapi som underlättar övergången från slutet till öppen vård medför enligt motionärerna besparingar för landstingen, primärkommunerna och de statliga socialförsäkringssystemen på sammanlagt ca 500 miljoner kronor.

Kerstin Heinemann (fp) yrkade vid sammanträde med utskottet den 10 november 1998 att 400 miljoner kronor skall tillföras anslag A 2. Ramen för utgiftsområde 9 föreslås därmed ökas med samma belopp samtidigt som ramen för utgiftsområde 25 föreslås minskas med 400 miljoner kronor. Som underlag för yrkandet åberopas ett skriftligt förtydligande. Ärendet har också anmälts i finansutskottet. Folkpartiet liberalerna anser att högkostnadsskyddet för läkemedel respektive för läkarbesök i öppenvården bör uppgå till vardera 1 000 kr.

Utskottet behandlade likalydande motionsyrkanden som framförs i motion So423 (m) vid behandlingen av både regeringens proposition 1996/97:27 Läkemedelsförmåner och läkemedelsförsörjning (*betänkande 1996/97:SoU5*) och budgetpropositionen för år 1998 (*betänkande 1997/98:SoU1*). Motionsyrkandena avstyrktes. I betänkande 1996/97:SoU5 avgav företrädare för Moderaterna, Miljöpartiet respektive Kristdemokraterna reservationer med yrkande om avslag på propositionen.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 1996/97:58, 1997/98:115).

I *budgetpropositionen* föreslås att 985 626 000 kr anvisas under anslaget A 3 Bidrag till hälso- och sjukvård.

Från anslaget utbetalas statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen i enlighet med de årliga överenskommelser som träffas mellan regeringen och Landstingsförbundet om vissa ersättningar. Bidragets användningsområden m.m. finns angivna i förordningen (1984:908) om vissa statsbidrag och försäkringsersättningar för sjukvård m.m.

Från anslaget betalas vidare ersättningar för vissa kostnader och förluster som uppkommit på grund av myndighetsingripanden för att förhindra smittsam sjukdom. Vissa kostnader enligt smittskyddsförordningen (1989:301) betalas också från detta anslag, liksom kostnader för patientförsäkring och vissa skadeersättningar.

Den statliga ersättningen till Spri har tidigare redovisats under ett eget anslag, A 5 Ersättning till Spri, men ingår från och med budgetåret 1999 i nu ifrågavarande anslag. Som redan nämnts kommer vidare finansieringen av Handikappinstitutet fortsättningsvis att ske genom ett särskilt statsbidrag under anslaget. Verksamheten vid institutet ombildas den 1 januari 1999 till en ideell förening. Samtidigt ändras namnet till Hjälpmedelsinstitutet.

I *motion So383 av Ingrid Burman m.fl. (v)* hemställs om ett tillkännagivande till regeringen om att finansieringen av Rikskvinnocentrum skall ske inom ramen för utgiftsområde 9, exempelvis genom pengar från anslaget A 3. Enligt motionärerna är Rikskvinnocentrum en nationell angelägenhet som aldrig har varit avsedd enbart för Uppsala län.

I *motion So293 av Barbro Westerholm (fp)* begärs ett tillkännagivande om statens fortsatta stöd till Rikskvinnocentrum. Enligt motionären förutsätter centrumets fortsatta verksamhet såväl ett statligt som ett landstingskommunalt engagemang. Detta måste beaktas vid statens överläggningar med landstingen i olika finansieringsfrågor, anför det.

I *motion So411 av Tone Tingsgård och Barbro Andersson Öhrn (s)* begärs ett tillkännagivande om behovet av forskningsmedel till Rikskvinnocentrum för år 1999 samt om en utredning kring RKC:s framtid. RKC är enligt motionärerna en spjutspetsverksamhet på kvinnofridsområdet. Forskningsmedel som finns för detta ändamål bör därför omfatta RKC, där relevant forskning redan pågår och annars riskerar att avbrytas, sägs det i motionen.

I *propositionen 1997/98:55 Kvinnofrid* nämns Rikskvinnocentrum för kvinnor som har misshandlats och våldtagits, RKC. RKC inrättades år 1994 på förslag av Kvinnovaldskommissionen och har Landstinget i Uppsala län som huvudman. Syftet med centrumets arbete är att det, förutom att ha en öppen patientmottagning för kvinnor som blivit utsatta för våld, skall vara ett nationellt resurs- och kompetenscentrum som utifrån ett kvinnoperspektiv skall skapa former för ett gott omhändertagande i vården. RKC skall genomföra utbildning av berörda personalkategorier, sprida information och bidra till opinionsbildning samt bedriva forskning om bl.a. effekterna av våld mot kvinnor. Regeringen har bidragit ekonomiskt till uppbyggnaden av

verksamheten, som är tänkt att kunna stå modell för verksamheter som kan komma att startas upp i andra delar av landet. För att ge RKC förutsättningar att befästa sin verksamhet och sprida erfarenheter från denna samt för att finansiera vissa rikstäckande uppgifter avsåg regeringen att lämna ett ekonomiskt bidrag till centrumet i form av ett engångsbelopp om 3 miljoner kronor under år 1998.

Justitieutskottet behandlade propositionen Kvinnofrid i *betänkandet 1997/98:JuU13*. Socialutskottet yttrade sig i ärendet, bl.a. om en motion om stöd till RKC. Socialutskottet framhöll vikten av RKC:s verksamhet och välkomnade regeringens förslag att bidra ekonomiskt till centrumet under 1998. Huruvida och i vilken omfattning ekonomiskt bidrag från staten även kunde behövas efter år 1998 var enligt utskottets mening för tidigt att avgöra. Utskottet utgick dock från att frågan skulle komma att prövas. Justitieutskottet delade socialutskottets uppfattning och avstyrkte motionen. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:250).

Insatser mot aids (A 4)

I *budgetpropositionen* föreslås att 51 622 000 kr anvisas under anslaget A 4 Insatser mot aids.

Anslaget avser särskilda insatser för att förebygga spridning av hiv/aids. Medlen skall användas till information och kunskapsspridning, stöd till psykosocialt arbete och till utvecklingsarbete. Från anslaget utbetalades ett extra bidrag till kommuner och landsting i storstadsregionerna fram t.o.m. år 1997.

Regeringen uttalade i vårpropositionen för år 1997 att statens stöd till kommunernas och landstingens hivpreventiva arbete får anses ingå i det generella statsbidraget. För att underlätta avvecklingen av en del av det specialdestinerade bidraget och för att värna den verksamhet som byggts upp i samarbete mellan kommuner, landsting och frivilliga organisationer ger regeringen ett tillfälligt bidrag för förebyggande hiv/aidsverksamhet i storstadsområdena under år 1998 och år 1999. För år 1998 fördelades 90 miljoner kronor från anslaget A 2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner. Regeringens avsikt för 1999 är att använda 84 miljoner från det nämnda anslaget för bidrag till kommuner och landsting i storstadsområdena till förebyggande hiv/aidsverksamhet. En överföring till det anslaget bör enligt regeringen göras engångsvis med 14 miljoner kronor från anslaget A 4 Insatser mot aids.

Det hivpreventiva arbetet har enligt regeringen varit framgångsrikt. Sverige har förblivit ett land med låg förekomst av hivinfektion trots ett omfattande resande och invandring från länder med hög förekomst av hiv/aids. Årligen upptäcks ca 250 personer med hivdiagnos. Sedan år 1995 har antalet nya anmälda aidsfall minskat i Sverige. Minskningen kan delvis förklaras av de s.k. bromsmedicinerna, vilka började användas under år 1996.

I *motion So424 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen till utgiftsområde 9 anslag A 4 för budgetåret 1999 anvisar 104 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit, eller 151 622 000 kr, i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 10*). Motionärerna motsätter sig en minskning av anslaget till det hiv/aidspreventiva arbetet. Det ger fel signaler om att det offentliga nu inte anser att hiv är farligt längre. Motionärerna är också emot överföringen till utgiftsområde 25 eftersom syftet härmed är att underlätta avvecklingen av det statliga stödet till hiv/aidsarbetet.

I *motion Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 enligt uppställningen i bilaga 2 (*yrkande 12 delvis*). Av bilagan framgår att anslaget A 4 skall höjas med 14 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

I *motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen till utgiftsområde 9 anslag A 4 för budgetåret 1999 anvisar 14 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 65 622 000 kr (*yrkande 2*). Motionärerna finner mot bakgrund av situationen för hiv/aidssmittade i Sverige inget skäl för en minskning av anslaget utan föreslår i stället oförändrade anslag jämfört med år 1998.

Övriga medelsanvisningar under A

Regeringens förslag till medelsanvisningar till *Bidrag till WHO (A 5)*, *Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedelsbiverkningar (A 6)*, *Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan (A 7)*, *Folkhälsoinstitutet (A 8)*, *Smittskyddsinstitutet (A 9)*, *Institutet för psykosocial medicin (A 10)*, *Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (A 11)* och *Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (A 12)* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Begäran om bemyndigande rörande Folkhälsoinstitutet

I *budgetpropositionen* föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget A 8 Folkhälsoinstitutet, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 108 miljoner kronor under år 2000 och senare.

Social omsorg (B 1–B 20)

Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (B 4)

I *budgetpropositionen* föreslås att 78 394 000 kr anvisas under anslaget B 4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder.

Statsbidraget gör det möjligt för organisationer att själva driva en rad olika verksamheter till nytta för personer med funktionshinder. Organisationerna har redovisat hur förra årets bidrag använts. Flertalet ansöker om ökade medel för att kunna utveckla verksamheten och för att kompensera ökade kostnader.

I motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m) yrkas att riksdagen beslutar anslå 80 394 000 kr för anslag B 4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (yrkande 2). Inom anslaget fördelas en lång rad bidrag till olika verksamheter som underlättar tillvaron för många funktionshindrade, anför motionärerna. Handikapporganisationerna får under detta anslag ett bidrag till sina rekreationsanläggningar. För år 1999 föreslår regeringen ett bidrag på 13 miljoner kronor. Detta innebär en liten höjning av anslaget, som regeringen för år 1998 i det närmaste halverade. Motionärerna avvisar denna sänkning av stödet och anser att det för år 1999 bör räknas upp med 2 miljoner kronor. Motionärerna anser det centralt att funktionshindrade och deras anhöriga ges goda möjligheter till en bra och viktig möjlighet till rekreation vid anläggningar som är särskilt anpassade för specifika funktionshinder.

I budgetpropositionen för år 1998 föreslog regeringen att stödet till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar skulle minskas från 15 till 9 miljoner kronor.

I betänkandet 1997/98:SoU1 uttalade utskottet att det ansåg att en alltför kraftig minskning av stödet till rekreationsanläggningarna skulle hota verksamheten. Utskottet föreslog en omfördelning på en miljon kronor inom anslaget så att stödet till ledarhundarna bibehölls på tidigare års nivå och rekreationsanläggningarna tillfördes denna miljon. Vidare föreslogs att rekreationsanläggningarna skulle erhålla ytterligare 3 miljoner kronor genom en omfördelning från anslaget för vårdtjänst m.m. Vårdtjänsten tillfördes därmed det belopp myndigheten själv beräknat i anslagsbehov för budgetåret. Rekreationsanläggningarna föreslogs därmed erhålla ett statligt stöd om 13 miljoner kronor för år 1998. Detta blev också riksdagens beslut (rskr. 1997/98:115).

Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer (B 5)

I budgetpropositionen föreslås att 132 194 000 kr anvisas under anslaget B 5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer.

Statsbidrag lämnas till handikapp- och pensionärsorganisationer.

Alltfler handikappförbund har bildats och ansökt om statsbidrag de senaste åren. Regeringen har därför givit en särskild utredare i uppdrag (dir. 1998:57) att bl.a. se över statsbidragen till handikapporganisationernas allmänna verksamhet, föreslå kriterier för statsbidragsberättigade handikapporganisationer samt föreslå riktlinjer för hur bidraget skall fördelas mellan organisationerna. Uppdraget skall redovisas senast den 1 juli 1999.

I motion So393 av Ingrid Burman m.fl. (v) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den i tilläggsdirektiv ger den särskilde utredaren i uppgift att ålägga frivilligorganisationerna redovisning baserad på kön (yrkande 1). Motionärerna anser att handikapporganisationerna är i stort behov av ökat anslag till sin verksamhet, en verksamhet som är viktig både för opinionsbildning och för att ge medlemmar information, råd och stöd. Regeringen har tillsatt en särskild utredare som skall komma med förslag hur de framtida bidragen till handikapp- och pensionärsorganisationerna skall se

ut. Enligt motionärerna är det samtidigt viktigt att organisationerna åläggs att redovisa hur de använt sina bidrag fördelat på kvinnor och män. Vidare yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den i tilläggsdirektiv ger den särskilde utredaren i uppgift att även ta med fler frivilligorganisationer i uppdraget enligt vad i motionen anförts (*yrkande 2, delvis*). Det finns en rad andra organisationer som alla bedriver samhällsnyttig verksamhet och som bör få bidrag via statsbudgeten, anför motionärerna.

Kostnader för statlig assistansersättning (B 8)

I *budgetpropositionen* föreslås att 4 653 000 000 kr anvisas under anslaget B 8 Kostnader för statlig assistansersättning.

Statlig assistansersättning lämnas till funktionshindrade personer som har behov av personlig assistans för sin dagliga livsföring under i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka. Rätten till assistansersättning gäller för svårt funktionshindrade personer som inte fyllt 65 år och som bor i eget boende, servicehus eller hos familj eller anhörig. Fr.o.m. den 1 september 1997 har en schablon för assistansersättningen införts som för år 1998 uppgår till 168 kr per timme. Om det finns särskilda skäl kan försäkringskassan efter ansökan medge att schablonen får överskridas med de godkända faktiska kostnaderna – dock högst 12 %. Efter riksdagsbeslut finansierar kommunerna fr.o.m. den 1 november 1997 beviljad assistansersättning för de 20 första timmarna. Till följd av förändringarna under år 1997 minskades anslaget med 1,2 miljarder kronor för år 1998, vilket kommunerna delvis kompenserades för inom ramen för det generella statsbidraget. Beloppet motsvarade en uppskattning av kommunernas kostnad för de 20 första assistanstimmarna.

Prognoserna för år 1998 och framåt bygger på antaganden om att utgifterna ökar eftersom antalet personer som beviljats ersättning ökar varje månad liksom antalet beviljade timmar per vecka. Utgiftsnivån har dock stabiliserats jämfört med tidigare.

Socialutskottet framförde vid behandlingen av den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken (bet. 1997/98:SoU24, rskr. 307) att regeringen i budgetarbetet skulle överväga om rätten till personlig assistans skall utvidgas så att den som erhållit assistans före 65 års ålder får rätt att behålla denna även efter 65-årsdagen.

Regeringen anför nu att den för närvarande utreder en eventuell sådan förändring och har för avsikt att återkomma i frågan under våren 1999.

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar dels att förstärka de första 20 timmarnas assistansersättning (*yrkande 3*), dels att återinföra rätten till personlig assistent vid vistelse i skola och dagcenter (*yrkande 4*) och dels att avskaffa schabloniseringen av assistansersättningen (*yrkande 5*). Vidare begärs tillkännagivanden om vad i motionen anförts dels om beräkningen av assistansersättningen (*yrkande 6*), dels om rätt till personlig assistans efter 65 års ålder (*yrkande 8*). Slutligen yrkas att riksdagen beslutar anslå 6 188 000 000 kr för anslaget B 8 Kostnader för statlig assistansersättning för år 1999 i enlighet med vad som anförts i

motionen (*yrkande 9*). Motionärerna anslår 1,5 miljarder kronor mer än regeringen för kostnader för statlig assistansersättning. Med dessa extra resurser vill de återställa de försämringar som Socialdemokraterna och Centerpartiet genomfört vad gäller assistansersättningen. Vad gäller beräkningen av assistansersättningen har motionärerna den bestämda uppfattningen att en förändring av ersättningen måste ske i samråd med handikapporganisationerna. Inom handikapprörelsen finns i dag förslag och idéer på hur assistansersättningen kan förändras på ett rimligt och bra sätt. Motionärerna anser att personer som i dag har personlig assistans och fyller 65 år skall få fortsatt rätt till detta stöd även efter att pensionsåldern uppnåtts.

I *motion So246 av Per-Richard Molén (m)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om en återgång till den lagstiftning för funktionshindrade (LSS och LASS) som trädde i kraft den 1 januari 1994. Motionären anser att de uppenbara försämringar som den socialdemokratiska regeringen sedan år 1994 har medverkat till vad gäller funktionshindrade är oacceptabla och att en återgång måste ske till de regler som ursprungligen gällde.

I *motion So416 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ändring i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Riksförsäkringsverket (RFV) har i september 1998 gett ut ett nytt Allmänna råd om assistansersättning (1998:6). I detta ingår en skärpning av reglerna för personlig assistans till barn, anser motionären. Rådet strider, enligt henne, mot riksdagens intentioner vid beslutet 1996 om ändringar i LSS och LASS. För att den viljeyttring som riksdagen gjorde i samband med lagändringarna skall respekteras måste det tydligt uttryckas i LSS att barn med funktionshinder har rätt till personlig assistans efter samma bedömning som när det gäller vuxna med funktionshinder, anför motionären.

I *motion So286 av Ingrid Burman m.fl. (v)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till införande av en ersättningsmodell med en klarare och tydligare individuell redovisning av schablonersättningen (*yrkande 1*) och att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att schablonersättningen snarast bör ersättas med en individuellt anpassad ersättningsform som motsvarar den enskildes behov av assistans (*yrkande 3*). Motionärerna anser att Intressegruppen för assistansberättigade (Ifa) har tagit fram en bra modell. De anser att varje assistansberättigad skall upprätta en budget enligt en av Riksförsäkringsverket upprättad kontoplan som utgörs av ersättningsbara kostnadsslag. Den enskilde redovisar sina kostnader och över- respektive underskott regleras. Riktigheten i redovisningen intygas av exempelvis en auktoriserad revisor. I motionen yrkas också att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konkurrenskraftig lön för assistenter (*yrkande 4*) och om brukarmedverkan i utbildningen av handläggare vid försäkringskassorna (*yrkande 6*). Motionärerna anser att ersättningen måste anpassas till den högre lönenivå som nu etableras för jämförbara yrken. Detta för att möjliggöra rekrytering av kunniga assistenter som vill stanna kvar i yrket. Motionärerna anser vidare att försäkringskassans handläggare behöver utbildning om intentionerna och syftet med den personliga assistansen. Utbildningen bör kompletteras med brukarmedverkan

så att handläggarna får djupare kunskap om funktionshindrades levnadsvillkor och konsekvenserna av olika funktionshinder.

Tillkännagivanden begärs även om garanterad rätt till personlig assistans som följd av det individuella behovet oberoende av samlevnadsform (*yrkande 2*) och om att barns rätt till assistans bör garanteras (*yrkande 5*). Slutligen yrkas att riksdagen hos regeringen begär att någon av de pågående utvärderingarna, den interna eller Riksförsäkringsverkets, får i uppdrag att pröva de i motionen framförda förslagen och redovisa dessa inför regeringens ekonomiska vårproposition (*yrkande 7*). Motionärerna betonar att det måste vara det individuella behovet av assistans som skall vara avgörande och inte vilken samlevnadsform den enskilde lever i. Det är inte rimligt att den icke funktionshindrade parten i ett äktenskap eller samboförhållande skall utföra en större del av hushållssysslorna och inte heller att han eller hon skall ansvara för jourhjälp nattetid åt den funktionshindrade. Vad gäller barn framhöll socialutskottet i sitt betänkande 1995/96:SoU15 att det är behovet av extra tillsyn och omvårdnad som följer av den enskildes funktionshinder som skall ligga till grund för bedömning och beslut om personlig assistans. Riksförsäkringsverkets nya allmänna råd rekommenderar att omvårdnadsbehov skall föreligga omfattande 12 timmar per dygn för att personlig assistans skall beviljas. Motionärerna anser därför att det nu behövs ett förtydligande av 7 § LSS.

I *motion So287 av Ingrid Burman m.fl. (v)* yrkas att riksdagen beslutar om ett tillägg till 7 § lagen om stöd och service för funktionshindrade av följande lydelse: Samma bedömning av omvårdnadsbehovet skall göras då det gäller en ansökan från ett barn som från en vuxen person.

I *motion So446 av Alf Svensson m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen under utgiftsområde 9 B 8 Kostnader för statlig assistansersättning anvisar 300 miljoner kronor mer än vad regeringen föreslagit (*yrkande 10*). Förslaget utvecklas närmare i *motion So376 av Chatrie Pålsson m.fl. (kd)*. Här begärs tillkännagivanden om schabloniseringen av assistansersättningen (*yrkande 8*) och om att åldersgränsen på 65 år i LSS skall tas bort (*yrkande 11*). Vidare yrkas att riksdagen beslutar att göra ett tillägg i 7 § LSS med lydelsen ”Samma bedömning av omvårdnadsbehovet skall göras då det gäller en ansökan från ett barn som från en vuxen person” (*yrkande 9*). Motionärerna anser att schabloniseringen av assistansersättningen innebär att vissa grupper får för mycket ersättning medan svårt funktionshindrade inte längre klarar att anställa en personlig assistent. I likhet med Intressegruppen för assistansberättigade anser motionärerna att en förenklad årsredovisningsmodell kan användas. Motionärerna anser också att för kontinuitet och god omvårdnad måste rätten till assistans gälla även efter 65-årsdagen.

I *motion So445 av Mikael Oscarsson (kd)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts dels om att förtydliga lagen vad gäller barns rätt till personlig assistans (*yrkande 1*), dels om att förtydliga lagen vad gäller äkta makars rätt till personlig assistans (*yrkande 2*) och dels om att se över schablonersättningen (*yrkande 3*). Motionären hänvisar till att RFV:s nya Allmänna råd om assistansersättning föreskriver att för att barn skall kunna erhålla assistansersättning skall de ha

ett omvårdnadsbehov på mer än 12 timmar per dygn. Samtidigt sägs i rådet att det inte skall ställas större krav på föräldrar med funktionshindrade barn än på andra föräldrar. Motionären finner detta vara en orimlig ekvation. Han reagerar också på att det i Allmänna råd sägs att den funktionshindrade makens behov av assistans under natten i form av jour i allt väsentligt skall anses tillgodosett genom hemmavarande make. Motionären anser att schablonersättningen inte är tillräckligt stor för att brukarkooperativ och assistansföretag skall kunna erbjuda samma löner till personliga assistenter som kommunerna erbjuder. De funktionshindrades valfrihet som var en av grundtankarna med assistansreformen hotas därmed liksom ett stort antal arbetstillfällen för administratörer.

I *motion So455 av Kenneth Johansson m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om schablonersättningen (*yrkande 12*). Motionärerna anser att schablonersättningen inte täcker alla kostnader för personlig assistans, t.ex. kostnader för vidareutbildning och kompetensutveckling. De anser att Riksförsäkringsverket i sin översyn av ersättningen för personlig assistans skall väga in de synpunkter som framförts om dels ersättningsnivån, dels ersättningsformen. Stödet skall vara rättvist, enkelt och värna valfriheten, anser de. I samma motion yrkas också att riksdagen hos regeringen begär förslag om rätt till personlig assistans efter 65 års ålder (*yrkande 13*). Centerpartiet motionerade med anledning av propositionen om äldrepolitiken om att personer som erhållit assistans före 65 år skulle få behålla den även efter 65-årsdagen. Riksdagen beslutade efter utskottets förslag att uppmana regeringen att återkomma med förslag till riksdagen. Regeringen har skjutit frågan framför sig. Motionärerna förutsätter att regeringen återkommer med förslag i samband med vårpropositionen och att reformen kan genomföras den 1 juli 1999. Vidare yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till sådan ändring i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 14*). Motionärerna anser att det föreligger en skillnad mellan riksdagens beslut och myndighetens föreskrifter när det gäller barns rätt till personlig assistans.

I *motion Fi211 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen för budgetåret 1999 anvisar anslagen under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg enligt uppställningen i bilaga 2 (*yrkande 12, delvis*). Förslaget innebär att anslaget B 8 Kostnader för statlig assistansersättning ökas med 1 415 miljoner kronor.

I *motion So465 av Lars Leijonborg m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts dels om att återställa rätten till personlig assistans (*yrkande 1*), dels om att avskaffa 65-årsregeln (*yrkande 2*) och dels om att RFV:s Allmänna råd om assistansersättning måste återkallas (*yrkande 3*). Våren 1996 beslutade regeringen med Centerpartiets stöd att begränsa rätten till personlig assistans, anför motionärerna. Den längsta tidsram som beslutet om assistanstimmar kunde omfatta minskades från ett år till sex månader. Definitionen av rätten till personlig assistans ändrades och rätten till personlig assistent vid vistelse i kommunal verksamhet togs bort. Våren 1997 innebar ytterligare inskränkningar.

Motionärerna anser att förändringarna i rätten till personlig assistans måste rivas upp. Vidare anser de att 65-årsregeln skall avskaffas och att den som erhållit assistans skall ha fortsatt rätt till detta stöd. Motionärerna anser också att Riksförsäkringsverkets Allmänna råd om assistansersättning (1998:6) måste återkallas då rådet strider mot Regeringsrättens praxis och innebär en oacceptabel inskränkning i barns rätt till personlig assistans.

I *motion Sf283 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* yrkas att riksdagen till utgiftsområde 9 B 8 Kostnader för statlig assistansersättning för budgetåret 1999 anvisar 1 415 000 000 kr utöver vad regeringen föreslagit eller således 6 068 000 000 kr (*yrkande 3*). Motionärerna ser det som den viktigaste handikappolitiska reformen att återställa rätten till personlig assistans såsom den ursprungligen var utformad.

I *motion So274 av Thomas Julin m.fl. (mp)* begärs tillkännagivanden om att förtydliga lagtexten gällande äkta makars/sammanboendes och barns rätt till personlig assistans (*yrkande 1*), om äldres rätt till personlig assistans enligt LSS även efter 65-årsdagen (*yrkande 2*), om schablonersättningen (*yrkande 3*) och om att återinföra en individuellt anpassad assistansersättning som motsvarar den enskilde brukarens kostnad för assistans (*yrkande 4*). Motionärerna reagerar mot RFV:s Allmänna råd om assistansersättning som tolkar det gemensamma ansvaret för hem och hushåll så att den icke funktionshindrade parten i ett äktenskap skall utföra en större del av hushållssysslorna. De vänder sig också mot RFV:s tolkning om hur omfattande barns omvårdnadsbehov skall vara för att personlig assistans skall beviljas. Motionärerna anser att rätten till personlig assistans skall fortsätta också efter 65-årsdagen. De anser att schablonersättningen bör avskaffas och att ersättning skall utgå efter de faktiska kostnaderna. Om schablonersättningen blir kvar måste den anpassas efter vad som sker på arbetsmarknaden, både när det gäller grundlön och andra avtalsförmåner, annars uppfylls inte längre grundtanken om valfrihet i LSS-reformen.

I *motion So310 av Thomas Julin m.fl. (mp)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om LSS (*yrkande 6*). Motionärerna anser att reformen skall ligga på en huvudman och det skall vara staten. De anser att ersättning skall utgå för faktiska kostnader och inte efter schablon.

Frågan om barns och ungdomars rätt till personlig assistans tas också upp i *motion So325 av Sonja Fransson (s)*. Motionären anser att RFV:s nya Allmänna råd innebär att barn inte kan få personlig assistans om begränsningarna som föreslås genomförs. Detta är tvärt emot vad riksdagen ansåg i sitt betänkande 1995/96:SoU15, anför motionärerna.

I *motion So419 av Karin Wegestål och Anita Jönsson (båda s)* begärs tillkännagivande om ungdomar och personlig assistans. Den frigörelse från föräldrarna som alla ungdomar måste igenom är en förutsättning för att kunna bli en hel och känslomässigt mogen vuxen, anför motionärerna. Denna frigörelse kan bli än svårare för en funktionshindrad ungdom. Det kan vara svårt för den unge att hävda sin rätt att få en egen assistent utanför familjekretsen. Graden av beroende kan härigenom öka vid den tid då frigörelsen är som mest angelägen. Motionärerna anser att samhället har ett ansvar för unga människors utveckling. Därför är det av stor vikt att

uppmärksamma behovet av att stödja unga med funktionshinder att välja en fristående personlig assistent från sin egen generation om de så önskar. Familjen kan också som helhet behöva stöd för att acceptera en sådan lösning.

Också i *motion So329 av Birgitta Ahlqvist och Monica Öhman (båda s)* begärs tillkännagivande om assistansersättningen. Motionärerna anför att socialförsäkringsnämnd enligt 20 kap. 2 a § lagen om allmän försäkring (AFL) kan bemyndiga tjänsteman i försäkringskassan att fatta provisoriska beslut i vissa ärenden. Denna ordning gäller om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger enligt AFL, men det finns sannolika skäl till att en sådan rätt föreligger. Motionärerna anser att motsvarande möjlighet borde införas i lag om assistansersättning för att inte i onödan fördröja att beslut fattas.

I 8 § lagen (1993:389) om assistansersättning föreskrivs att om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om någon har rätt till assistansersättning men det finns sannolika skäl för att sådan rätt föreligger, skall försäkringskassan besluta att ersättning skall betalas ut med ett skäligt belopp om detta är av väsentlig betydelse för den funktionshindrade. Detsamma gäller om det står klart att rätt till assistansersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål. För sådan ersättning får föreskrivas särskilda villkor.

I 13 § föreskrivs att frågor som avses i 6–8 §§ skall inom försäkringskassan avgöras av socialförsäkringsnämnd.

I lagen (1962:381) om allmän försäkring 20 kap. 2 a § föreskrivs:

Om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om rätt till ersättning föreligger enligt denna lag, men det finns sannolika skäl för att sådan rätt föreligger, skall försäkringskassan besluta att ersättning skall betalas ut med ett skäligt belopp om detta är av väsentlig betydelse för den försäkrade. Detsamma gäller om det står klart att rätt till ersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål. För sådan ersättning får föreskrivas särskilda villkor. — — —

I ärenden som skall avgöras av socialförsäkringsnämnd får beslut enligt första och tredje stycket fattas av tjänsteman i försäkringskassan, om nämnden gett ett sådant bemyndigande.

I förarbetena till lagen om assistansersättning anfördes att 8 § motsvarar bestämmelserna som finns i 20 kap. 2 a § lagen (1962: 381) om allmän försäkring (prop. 1992/93:159 s. 197).

Socialutskottet behandlade frågan om barns rätt till personlig assistans i *betänkande 1995/96:SoU15*. Utskottet anförde då följande (s. 18):

I propositionen föreslås att det vid bedömningen av barns rätt till personlig assistans skall beaktas vad som faller inom ramen för det ansvar för barnets personliga förhållanden som åvilar barnets vårdnadshavare. Förslaget syftar till att klarlägga att försäkringskassan, vid bedömning av om ett funktionshindrat barn har rätt till personlig assistans, skall ta hänsyn till vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt. Ett annat sätt att uttrycka saken är att

det är behovet av extra tillsyn och omvårdnad med anledning av ett funktionshinder som skall ligga till grund för bedömning och beslut om personlig assistans. Enligt vad utskottet erfarit tillämpas principen redan i dag vid de allra flesta försäkringskassor. Uppfattningen att kompensation skall lämnas för extra omvårdnasbehov, merarbete och merkostnader till följd av funktionshinder är en sedan många år vedertagen princip inom handikappområdet. Den tillämpas bl.a. vid bedömning av rätt till vårdbidrag för handikappade barn och handikappersättning. Enligt utskottets uppfattning skall principen även tillämpas vid bedömning av rätt till personlig assistans. Vissa motionärer och andra som framfört synpunkter till utskottet uppfattar att syftet med förslaget till 3 § tredje stycket lagen om assistansersättning skulle vara att ställa större krav på föräldrar med funktionshindrade barn än på andra föräldrar. Med hänsyn härtill och till att principen om kompensation för merkostnader och merarbete redan har en fast förankring inom handikappområdet anser utskottet att det inte behövs något ytterligare förtydligande i lagen. Med anledning av motionerna So14 (mp) yrkande 3 och So18 (c) yrkande 3 avstyrker utskottet lagförslaget i denna del.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 1995/96:262).

Riksförsäkringsverket har gett ut ett nytt *Allmänna råd* 1998:6 om assistansersättning. Detta ersätter det tidigare *Allmänna råd* 1997:2.

Socialministern har den 28 september 1998 svarat på en fråga om regeringen avser att vidta några åtgärder med anledning av Riksförsäkringsverkets nya *Allmänna råd*. *Socialministern* hänvisar till att det i propositionen om lag om stöd och service till vissa funktionshindrade framhålls att personlig assistans kan vara av grundläggande betydelse för barn som har omfattande omvårdnadsbehov under hela dygnet eller stor del av dygnet och som på grund av hjärnskada, genetisk skada eller sjukdom har flera funktionshinder samtidigt. Vidare anför hon:

Innebörden av formuleringen ”omfattande omvårdnadsbehov” är oklar. För närvarande finns ingen Regeringsrättsdom som kan vara vägledande i denna fråga. I Riksförsäkringsverkets nya *Allmänna råd* framgår att verket rekommenderar försäkringskassorna att ett omfattande omvårdnadsbehov bör omfatta minst 12 timmar av dygnet. Enligt Riksförsäkringsverket är en sådan rekommendation ett led i verkets uppgift att driva fram rättspraxis. Förtydligandet innebär enligt verket inte någon ändring i praktiken och försämrar således inte möjligheterna till personlig assistans för de ca 1 400 barn som detta berör.

När ett barns behov av personlig assistans utreds, gäller det först att utreda barnets totala behov av omvårdnad varje dygn. Denna omvårdnad kan tillgodoses av föräldrar, elevassistenter, resurspersoner, anhöriga m.fl. För barn med behov av omvårdnad minsta halva dygnet, dvs. 12 timmar per dygn, går försäkringskassan vidare i sin utredning och tar reda på hur omfattande behovet av hjälp med de grundläggande behoven är. Om dessa behov överstiger 20 timmar per vecka kan rätt till assistansersättning föreligga.

Det är viktigt att barn med omfattande funktionshinder får sina behov av personlig assistans tillgodosedda. Jag kommer noga att följa utvecklingen i detta avseende och om det behövs återkomma i frågan.

I *budgetpropositionen* föreslås att 63 000 000 kr anvisas under anslaget B 9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.

Statsbidraget till missbrukarvård ingår sedan år 1996 i det generella statsbidraget till kommunerna. Genom den verksamhet som drivs av Statens institutionsstyrelse (SiS) har staten ett direkt ansvar för ungdomsvård och missbrukarvård. Staten har ett starkt intresse av att det råder balans mellan å ena sidan institutionsvården och å andra sidan den vård som bedrivs av kommunerna och består av förebyggande och olika slags öppenvårdsinsatser. Ur anslaget har avsatts särskilda utvecklingsmedel för att stimulera kommunerna att utveckla förebyggande och olika slags öppenvårdsinsatser. Länsstyrelserna har i uppdrag att årligen fördela 50 miljoner kronor till särskilt angelägna utvecklingsinsatser. Socialdepartementet disponerar 2 miljoner kronor för insatser mot spelberoende och därtill hörande sociala konsekvenser.

Regeringen gör bedömningen att särskilda utvecklingsmedel även fortsättningsvis bör avsättas för att stimulera kommunerna att utveckla insatser i öppen vård för ungdomar och missbrukare. Länsstyrelserna bör även fortsättningsvis fördela dessa utvecklingsmedel.

För åtgärder mot spelberoende föreslås i propositionen ytterligare 2 miljoner kronor. Totalt föreslås därmed 4 miljoner kronor avsättas för ändamålet. Användningsområdet för medlen föreslås vidgas till att utveckla formerna för förebyggande arbete i syfte att hindra att människor fastnar i spelberoende. Medlen bör i fortsättningen disponeras av Folkhälsoinstitutet.

Under anslaget föreslås vidare att 9 miljoner kronor avsätts för åtgärder med anledning av regeringens i propositionen (prop. 1997/98:182) Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.

I *motion So347 av Lars Wegedal och Carina Adolfsson (s)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning om spelberoende. Motionärerna anför att statens inkomster från spelverksamhet ökar genom de statliga spelbolagen. Enligt motionärerna är det därför rimligt att dessa bolag avsätter en del av sin vinst för att bekosta forskningsarbete inom området.

I *motion Kr522 av Charlotta L Bjälkebring (v)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning om svenskarnas spelvanor och förslag på åtgärder för hur spelberoendet kan minska (*yrkande 3*). Motionären pekar på att många frågor måste besvaras innan kasinon med internationella regler etableras i landet. Det hemställs därför att beslutet att införa kasinon med internationella regler rivs upp och att en utredning noga kartlägger hur de svenska spelvanorna ser ut och hur trenden av ökat spelberoende kan minskas.

I *motion Kr518 av Dan Kihlström m.fl. (kd)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om spelberoende (*yrkande 8*). Motionärerna anför att det är viktigt att staten för en politik som ökar medvetenheten om skadeverkningarna av spel. En viktig del i detta är ett långsiktigt stöd till forskning om spelberoende. Forskning och

kunskapsuppbyggnad på området kommer att vara lönsamt för samhället. Det är angeläget att framför allt unga människor hindras att delta i sådant spel som lätt kan leda till ett vanemässigt beteende.

I *motion So457 av Barbro Johansson m.fl. (mp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en utredning om hur man skall stävja problemet med det ökade spelberoendet i samhället samt hur ökade resurser skall ges till forskning och stödjande behandling (*yrkande 1*). Enligt motionärerna spelar svenskarna för ungefär 28 miljarder kronor om året, varav staten tar in omkring 5 miljarder kronor. Av detta går endast 2 miljoner kronor till forskning om spel och spelberoende.

I *motion So211 av Barbro Westerholm (fp)* yrkas att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen av metoder för behandling och rehabilitering av spelberoende (*yrkande 2*), om resurser för hjälp till spelberoende (*yrkande 3*) och om utbildning av berörda personalgrupper om spelberoende (*yrkande 4*). Motionären anför att det för dem som blivit spelberoende finns mycket liten hjälp att få i form av behandling och rehabilitering. Kunskapen om vilka behandlingar som är mest effektiva är liten och tillgången på behandlingsshem är bristfällig. Regeringen bör därför ta initiativ till utveckling av behandling och rehabilitering av spelberoende. Vidare bör regeringen ta initiativ till att tillskapa behandlingsresurser för hjälp mot spelberoende och tillse att berörda personalgrupper får utbildning om spelberoende. Motionären begär även ett tillkännagivande av vad i motionen anförts om information till allmänheten om spelberoende (*yrkande 5*). Likaväl som allmänheten informeras om riskerna med alkohol, tobak, narkotika och beroendeframkallande läkemedel bör den, enligt motionären, också erhålla information om spelberoende. Eftersom Folkhälsoinstitutet ansvarar för information om andra former av beroende och missbruk är det naturligt att institutet får i uppdrag att ta fram sådan information.

Också i *motion So461 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp)* begärs tillkännagivande om spelberoende (*yrkande 21*) och om finansiering av förebyggande insatser mot och forskning om spelberoende (*yrkande 22*). Motionärerna pekar på att spelberoende är ett hälsoproblem av större omfattning än man tidigare trott. En kartläggning av spelberoende har nyligen utförts och det är viktigt att denna undersökning får fortsätta. Folkhälsoinstitutet bör få i uppdrag att sprida kunskap om undersökningens resultat. För spelberoende finns i dag mycket liten hjälp i form av vård och rehabilitering. Enligt motionärerna bör Socialstyrelsen få i uppdrag att undersöka hur vård- och behandlingsbehoven kan tillgodoses.

Bidrag till organisationer på det sociala området (B 10)

I *budgetpropositionen* förslås att 64 841 000 kr anvisas under anslaget B 10 Bidrag till organisationer på det sociala området. Detta innebär i princip samma nivå som föregående år, dock att anslaget tillförs en halv miljon kronor för åtgärder mot sexuell exploatering av barn.

Anslaget avser bidrag till olika frivilliga organisationer inom det sociala området. Nykterhetsorganisationer och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) erhåller statsbidrag från anslaget.

Nykterhetsrörelsen har sedan lång tid tillbaka erhållit organisationsstöd för sin centrala verksamhet. Denna del av anslaget har administrerats av Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till nykterhetsorganisationer m.fl. som i sin tur fördelat anslaget till berörda organisationer.

Bidrag har även kunnat utgå till såväl klientorganisationer inom alkohol- och narkotikaområdet som till organisationer med kyrklig anknytning som bedriver verksamheter inriktade på socialt utsatta grupper. En del av bidragsgivningen har varit inriktad på organisationer som bedriver arbete för utsatta barn och deras familjer, respektive organisationer som motverkar våld mot kvinnor. Socialstyrelsen disponerar medel för denna del av anslaget och beslutar om fördelning av medel till de olika organisationerna. Styrelsen genomför en regelbunden uppföljning och utvärdering av organisationernas arbete.

Mot bakgrund av bl.a. behovet att utveckla samarbetet mellan samhälle och frivilligorganisationer inom det sociala området tillsatte regeringen under år 1997 en utredning, Statsbidragsutredningen, för att se över formerna för bidragsgivningen till frivilligorganisationerna. Utredningen har avlämnat sitt betänkande (SOU 1998:38).

För att komma till rätta med de olika problem som utredningen presenterar lämnar regeringen i budgetpropositionen förslag till nya riktlinjer för statsbidragen till frivilligorganisationerna på det sociala området. Enligt regeringen bör samma grund gälla för berörda organisationer vad gäller dels kriterier för att få bidrag, dels kravet på återrapportering av användningen av erhållna bidrag. Statsbidraget bör administreras av Socialstyrelsen och ett råd, bestående av representanter för berörda frivilligorganisationer, bör knytas till myndigheten. Riktlinjerna föreslås gälla från den 1 januari 1999.

Riksdagen föreslås godkänna de föreslagna riktlinjerna.

I propositionen anförs att det är angeläget att det frivilliga sociala arbetet stärks och effektiveras samtidigt som de organisationer som är verksamma inom området måste ges respekt och frihet att arbeta efter sina förutsättningar.

Regeringen betonar också att de kriterier som kan ställas upp inom området aldrig kan leda till någon form av automatik, utan bidragsgivningen kommer alltid att ha inslag av lämplighets- eller skälighetsbedömningar. Inte minst mot denna bakgrund anser regeringen att det är att föredra att bidragsmottagarna inte deltar i det direkta beslutsfattandet. Regeringen betonar också att det är viktigt att bidragsgivningen skapar förutsättningar för en större öppenhet när det gäller att lämna bidrag till nya organisationer än vad som är möjligt i dag.

I tre motioner tas frågan om fördelningen av stöd till nykterhetsorganisationerna upp.

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formen för fördelning av stödet till frivilligorganisationer inom det sociala området

(yrkande 41). Motionärerna avvisar regeringens förslag om att stödet till frivilligorganisationer på det sociala området skall administreras av Socialstyrelsen. Fördelningen bör i stället ske av en oberoende kommitté där representanter för frivilligorganisationerna ingår.

I motion So428 av Göran Magnusson m.fl. (s, m, kd, fp, mp) begärs att riksdagen som sin mening ger till känna vad i motionen anförts om Samarbetsnämndens fördelning av bidrag till nykterhetsorganisationer. Motionärerna anför att enligt regeringens förslag i budgetpropositionen skall Socialstyrelsen handlägga alla bidrag till organisationer för det alkohol- och drogpreventiva arbetet jämte bidragen till kvinnoorganisationer och utsatta barn. Enligt tidigare principer har bidragen till organisationer som arbetar med primär- och sekundärprevention fördelats via Samarbetsnämnden. Eftersom Samarbetsnämnden haft begränsade möjligheter att agera utöver vad förordningen och regleringsbrevet angett anser motionärerna att frågan om förändring av nämnden inte allsidigt prövats och att de i remissvaren angivna förslagen till förändringar inte beaktats. Statskontorets utredning rörande hur statliga myndigheter skall organiseras inom det alkohol- och drogpreventiva området skall remitteras under hösten 1998 varför regeringens förslag rörande bidragsgivning, enligt motionärerna, är mindre välbetänkt.

I motion So459 av Ingrid Näslund (kd) begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om att riksdagen bör återförvisa förslaget om att Socialstyrelsen skall fördela bidrag till nykterhetsorganisationerna (yrkande 7). Enligt motionären vore det bättre om nykterhetsorganisationerna som har stor erfarenhet av praktisk alkohol- och drogprevention gavs frihet att själva fördela sina bidrag.

Ett stort antal motioner tar upp frågan om stöd till Amningshjälpen.

I motion So431 av Marianne Andersson och Rigmor Ahlstedt (c) yrkas att riksdagen beslutar att anvisa 300 000 kr till Amningshjälpen genom en omfördelning inom utgiftsområde 9, anslaget B 10 Bidrag till organisationer inom det sociala området. Motionärerna pekar på amningens fördelar och att det finns ett stort behov av information om amning och stöd och hjälp till nyblivna mammor. Det hittillsvarande stödet till Amningshjälpen via Folkhälsoinstitutet dras nu in och föreningen hänvisas till att söka olika projektbidrag. Enligt motionärerna är detta en orimlig situation och de pekar på att amningsbefrämjande arbete måste vara kontinuerligt.

I motionerna So272 av Ewa Larsson m.fl. (mp, s, m, kd, c, fp), So281 av Britt-Marie Danestig (v), So297 av Inger René och Berit Adolfsson (m), So360 av Laila Bjurling (s), So366 av Helena Hillar Rosenqvist m.fl. (mp), So403 av Monica Green m.fl. (s) och So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) (yrkande 11) understryker motionärerna att amningen är en folkhälsofråga och pekar på vikten av Amningshjälpens arbete. Enligt motionärerna bör Amningshjälpen även fortsättningsvis garanteras stöd av samhället.

I motion So393 av Ingrid Burman m.fl. (v) yrkas att riksdagen hos regeringen begär att den i tilläggsdirektiv ger den särskilde utredaren i uppgift att även ta med fler frivilligorganisationer i uppdraget enligt vad i motionen anförts (yrkande 2, delvis). Det finns en rad organisationer som alla bedriver

samhällsnyttig verksamhet och som bör få bidrag via statsbudgeten. Enligt motionärerna skall den särskilde utredaren ta med också dessa organisationer i utredningen, bl.a. Amningshjälpen, Kilen, Noaks Ark, ROKS och Organisationen mot plötslig spädbarnsdöd.

Handikappombudsmannen (B 13)

I *budgetpropositionen* föreslås att 7 857 000 kr anvisas under anslaget B 13 Handikappombudsmannen.

Handikappombudsmannen skall bevaka frågor som angår funktionshindrade personers rättigheter och intressen samt verka för att personer med funktionshinder uppnår full delaktighet i samhällslivet och jämlikhet i levnadsvillkoren.

Regeringen gör bedömningen att Handikappombudsmannens målfyllelse har varit god under år 1997. Verksamheten har bedrivits i enlighet med målet.

Handikappombudsmannens verksamhet är för närvarande föremål för en översyn (dir. 1997:131). Enligt direktiven skall utredningen bl.a. pröva vilken betydelse ombudsmannen haft för utvecklingen inom handikappområdet i stort samt bedöma om, och i så fall hur, ombudsmannens roll och arbetsuppgifter bör förändras i något avseende.

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar anslå 11 857 000 kr för anslag B 13 Handikappombudsmannen för år 1999 (*yrkande 10*). Motionärerna anser att Handikappombudsmannen bör tillföras ytterligare 4 miljoner kronor för att ges möjlighet att bl.a. kartlägga hur kommunerna följer upp FN:s standardregler för funktionshindrade. Stödet bör ges under de kommande tre åren.

Barnombudsmannen (B 14)

I *budgetpropositionen* föreslås att 7 717 000 kr anvisas under anslaget B 14 Barnombudsmannen.

Barnombudsmannen (BO) har till uppgift att bevaka frågor som angår barns och ungdomars rättigheter och intressen. BO skall särskilt uppmärksamma att lagar och andra författningar samt deras tillämpning stämmer överens med Sveriges åtaganden enligt FN:s konvention om barnets rättigheter. BO har också en opinionsbildande och attitydpåverkande roll.

BO skall verka för att kommunerna använder barnkonventionen som ett praktiskt redskap i såväl det individuella som det generella arbetet med barn. I detta arbete sprider myndigheten bl.a. exempel på modeller i form av barn- och ungdomsplaner, barnbilagor, checklistor och barnkonsekvensanalyser. Barnombudsmannen betonar i detta arbete vikten av att kommunerna utgår från både flickors och pojkars olika utgångspunkter och förutsättningar i den kommunala beslutsprocessen.

Regeringen har nyligen tillkallat en utredningsman för att se över Barnombudsmannens verksamhet, organisation, roll och arbetsformer (dir. 1998:21). Syftet är att belysa vilken roll BO har spelat för utvecklingen inom

barnområdet inklusive arbetet med att göra barnkonventionen känd. Översynen skall också innehålla en genomgång av vad som kan göras för att effektivisera och stärka BO:s verksamhet.

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att anslaget B 14 Barnombudsmannen ökas med 5 miljoner kronor och att anslag C 1 Socialstyrelsen minskas i motsvarande mån (*yrkande 8, delvis*). Motionärerna anser att Barnombudsmannen bör ges i uppdrag att utforma underlag för arbetet i kommuner och frivilligorganisationer med att genomföra FN:s barnkonvention enligt de metoder som använts i Agenda 21-arbetet. Centerpartiet utvecklar detta närmare i motion So8 med anledning av regeringens proposition 1997/98:182 Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.

Regeringen beslutade i december 1996 att Socialdepartementet under en tvåårsperiod får fördela sammanlagt 20 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden till i första hand frivilligorganisationer för projekt som ökar kunskaperna om barnkonventionen bland förtroendevalda och anställda i kommuner och landsting. Barnombudsmannen ansvarar för samordningen av projektet.

Som ovan redovisats föreslår regeringen under anslag B 9 att 9 miljoner kronor avsätts för åtgärder med anledning av proposition 1997/98:182 Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige. I denna proposition anges bl.a. att Barnombudsmannen bör få i uppdrag att ta fram material och göra grundläggande utbildningsinsatser för att få i gång fortbildning om barnkonventionen i kommuner och landsting. Vidare bör Barnombudsmannen utveckla modeller för hur barnplaner och andra instrument för att förbättra barnperspektivet i olika beslutsprocesser inom kommuner och landsting kan se ut. För dessa insatser föreslår regeringen att Barnombudsmannen tillförs 1,5 miljon kronor respektive 1 miljon kronor.

Alkoholinspektionen (B 17)

I *budgetpropositionen* föreslås att 11 013 000 kr anvisas under anslaget B 17 Alkoholinspektionen.

Alkoholinspektionen skall övervaka efterlevnaden av alkohollagen, dvs. tillse att lagar och bestämmelser avseende hanteringen av alkoholdrycker efterlevs och bidrar till att samhällets alkoholpolitiska mål uppfylls. Inspektionen har i sitt arbete prioriterat handläggningen av tillstånds- och tillsynsärenden.

EG-domstolen har i domen i det s.k. Franzén-målet kritiserat Sverige bl.a. för de höga avgifter som tas in från tillverkare och partihandlare inom alkoholområdet. Regeringen har därefter sänkt avgifterna. EU-kommissionen menar dock att tillsynsavgifterna alltjämt är för höga och att parti-handelstillstånden diskriminerar utländska alkoholproducenter och försvårar för framför allt små företag att komma in på den svenska marknaden. En dialog pågår för närvarande med kommissionen om olika möjliga förändringar av det svenska tillstånds- och tillsynssystemet.

Regeringen föreslår i propositionen att Alkoholinspektionens anslag tillfälligtvis skall minskas med 3 800 000 kr för år 1999 på grund av omprioriteringar inom utgiftsområdet och med 800 000 kr för åren 2000 och 2001.

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar avslå regeringens förslag att anslå medel till B 17 Alkoholinspektionen för år 1999 i enlighet med vad i motionen anförts (*yrkande 11*). Motionärerna anför att EU-kommissionen har påtalat att den svenska alkoholinspektionen strider mot gällande EG-rätt. Mot den bakgrunden anser motionärerna att myndigheten bör avskaffas från den 1 januari 1999.

I *motion So228 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om Alkoholinspektionen (*yrkande 15*). Motionärerna anför att EG-domstolens dom den 23 oktober 1997 innebar att Systembolagets monopol på detaljhandel befanns förenligt med EG-rätten medan metoderna för partihandeln genom Alkoholinspektionen ansågs oförenliga. Regeringen gjorde efter kritiken så små förändringar den kunde för att uppfylla domstolens krav. Motionärerna anser att Alkoholinspektionen är en onödig myndighet. I enlighet med ett förslag från Statskontoret kan skattemyndigheten ta över myndighetens huvudsakliga uppgifter. Övriga uppgifter kan tillsammans med de delar av Folkhälsoinstitutets verksamhet som rör alkohol- och narkotikafrågor föras över till en ny myndighet. Alkoholinspektionens regleringar har främst drabbat småföretagare och därmed kommit i konflikt med mål som uppdragsgivaren – riksdagen – har angett, nämligen att öppna för konkurrens inom dessa distributionsled.

Bidrag till äldreboenden m.m. (B 19)

I *budgetpropositionen* föreslås att 150 000 000 kr anvisas under anslaget B 19 Bidrag till äldreboenden m.m.

Budgetåret 1998 har beslutats om ett nytt stimulansbidrag för äldreboenden. Villkoren för bidraget regleras i förordningen (1998:1025) om stimulansbidrag till äldreboenden m.m. som trädde i kraft den 1 september 1998. Anslaget disponeras av Boverket och administreras av länsstyrelserna och Boverket.

Medlen skall användas för ny- och ombyggnad samt förbättringar av dels bostäder i särskilda boendeformer, dels sådana lokaler i anslutning till det särskilda boendet som skall användas som möteslokaler, samlingslokaler etc. för äldre.

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 9 i enlighet med vad i motionen anförts (*yrkande 8, delvis*). Centerpartiet har tidigare avvisat regeringens investeringsbidrag för byggande av äldreboenden. Motionärerna anser att behoven är olika. Vissa kommuner har behov av att satsa på nya lokaler och bättre yttre förutsättningar, andra kommuner behöver göra insatser för att t.ex. förbättra den sociala miljön. Motionärernas uppfattning är att kommunerna med stöd av de nationella målen för äldrepolitiken själva klarar av att bedöma hur resurserna bäst skall användas. Därför bör medlen för

ombyggnad av äldreboendestäder föras över till det generella bidraget till kommunerna under utgiftsområde 25.

1998/99:SoU1

Socialutskottet har i yttrandet till finansutskottet över tilläggsbudgeten för år 1998 (1997/98:SoU8y) tillstyrkt regeringens förslag om ett nytt anslag för bidrag till äldreboendestäder m.m. Utskottet har också uttalat sitt stöd för förslaget i *betänkande 1997/98:SoU24* om nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) och anförde då att ett stimulansbidrag ytterligare kan påskynda utvecklingen mot goda boendemiljöer i det särskilda boendet.

Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa (B 20)

I *budgetpropositionen* föreslås 10 000 000 kr anvisas under anslaget B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa.

Situationen för hemlösa har försvårats och regeringen vill i samarbete med kommuner och ideella organisationer satsa resurser och vidta åtgärder för att förbättra situationen för hemlösa.

I Socialstyrelsens rapport *De bostadslösa situation i Sverige* (1994:15) konstaterades att det i mars 1993 fanns ca 10 000 hemlösa. Hälften av dem befann sig i de tre storstäderna. De dominerande orsakerna till hemlöshet angavs vara svårigheter att betala hyran eller svårighet att klara av att bo utan att störa andra boende.

Under senare år har från olika håll signalerats att hemlösheten har ökat och att de hemlösas situation har försämrats. I propositionen görs bedömningen att en orsak kan vara ökade svårigheter på bostadsmarknaden för socialt utsatta. Det kan även till viss del förklaras genom de förseningar som uppstått i samband med psykiatrireformen som trädde i kraft den 1 januari 1995. Andelen psykiskt funktionshindrade kvinnor bland hemlösa tycks öka liksom personer som förutom sitt psykiska funktionshinder har ett pågående missbruk. Ideella organisationer har pekat på bristen på metoder för inventeringar, kartläggningar eller uppsökande verksamhet för att nå personer som saknar bostad eller på annat sätt riskerar att bli hemlösa. Det finns även behov av att utveckla och pröva olika stödformer som stärker psykiskt funktionshindrade att klara eget boende.

Regeringen har i mars 1997 avsatt 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden under en treårsperiod. Regeringen föreslår nu att ytterligare medel anslås under eget anslag för en treårig försöksperiod. Medlen skall användas till nyskapande projekt för de bostadslösa. Det handlar om att utveckla och pröva olika stödformer, finna metoder för lokala inventeringar och uppsökande verksamhet. Det statliga bidraget skall utgå med högst 50 %. Socialstyrelsen skall enligt förslaget disponera medlen. Vid beslut skall samordning ske med Allmänna arvsfonden.

Regeringen aviserar att den har för avsikt att uppdra åt Socialstyrelsen att göra en uppföljning av rapporten *De bostadslösa situation i Sverige*.

I *motion So259 av Ingrid Burman m.fl. (v)* yrkas att riksdagen beslutar att normaliseringsprincipen skall gälla som villkor när medel beviljas dels till organisationers projekt för hemlösa (*yrkande 1*), dels till kommunala projekt

för hemlösa (*yrkande 2*). Motionärerna pekar på att en bärande princip i socialtjänstlagen är normaliseringsprincipen. De menar att denna måste vara vägledande i de satsningar som nu måste göras i kommunerna för att komma till rätta med den växande hemlösheten. Normaliseringsprincipen bör också präglade de projekt som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Detta innebär att projekten skall vara väl förankrade i kommunernas socialtjänst och annan kommunal verksamhet. Kontinuitet och samordning med psykiska stödinsatser är nödvändiga, liksom goda kontakter med bostadsmarknadens parter. Olika skyddade boendeformer med individuellt utformade stödinsatser måste skapas. Slutmålet för verksamheterna bör präglas av att människor skall kunna få egna bostäder.

I *motion So330 av Lisbeth Staaf-Igelström m.fl. (s)* begärs tillkännagivande om vad i motionen anförts om åtgärder för de hemlösa. Under senare år har hemlösheten ökat. Motionärerna tycker det är bra att regeringen avser att ge Socialstyrelsen i uppdrag att göra en uppföljning av kartläggningen från år 1993. Det är också bra att regeringen nu föreslår medel för en treårig försöksperiod för att användas till nyskapande projekt för de bostadslösa. Motionärerna anser dock att medlen som ställs till förfogande är otillräckliga med hänsyn till det markant ökade antalet hemlösa och att dessa numera återfinns inte bara i storstäderna utan i de flesta kommuner.

Socialutskottet har vid flera tillfällen uttryckt oro över situationen för de hemlösa, senast i *betänkande 1997/98:SoU17*. Till betänkandet har fogats redovisningen av den offentliga utfrågning som socialutskottet genomförde den 5 februari 1998 om missbrukarvård m.m., där också de hemlösas situation belystes. Utskottet konstaterar i betänkandet att Socialstyrelsens riksomfattande kartläggning av hemlösa i Sverige kom till efter initiativ från utskottet. Utskottet anförde vidare följande (s. 20):

Utskottet vill således återigen understryka vikten av att kommunerna kontinuerligt ägnar de bostadslösa stor uppmärksamhet och ser till att stödinsatserna blir så effektiva som möjligt. De frivilliga organisationernas insatser är värdefulla och deras insatser är ett utmärkt komplement till socialtjänstens insatser. Utskottet anser att socialtjänsten måste söka få till stånd en ökad samverkan med de frivilliga organisationerna för att stödja och hjälpa de hemlösa men också för att nå de grupper av hemlösa som inte vill ta kontakt med socialtjänsten. Att de hemlösas problematik blivit svårare ställer krav på samordnade insatser från missbrukarvården, övrig socialtjänst samt hälso- och sjukvården. Nya metoder och arbetssätt behöver också utvecklas särskilt när det gäller psykiskt störda hemlösa och hemlösa kvinnor. Befintliga resurser måste i betydligt högre grad anpassas till dessa gruppers behov. Socialtjänstens metoder för arbetet med hemlösa behöver utvecklas, bl.a. genom att skapa boendeformer med bättre anpassad kravnivå vad gäller stöd och kontroll i boendet och som kan fungera som ett led i en långsiktig behandlingskedja.

Utskottet konstaterade vidare att åtgärder har vidtagits och planeras av såväl kommuner som landsting och att regeringen beslutat att avsätta 30 miljoner kronor ur Allmänna arvsfonden för att ideella organisationer tillsammans med berörda kommuner skulle kunna utveckla och pröva verksamheter som förbättrar boendesituationen för personer med psykiska funktionshinder.

Bostadsstöd till funktionshindrade (B 21 – förslag till nytt anslag)

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar anslå 100 000 000 kr för anslag B 21 Bostadsstöd till funktionshindrade för år 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 12*). Förslaget redovisas närmare i *motion So456 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* där det begärs tillkännagivande om vad som anförts om bostadstillägg för funktionshindrade (*yrkande 2*). Motionärerna anför att många gravt fysiskt funktionshindrade har behov av en relativt stor bostadsyta och särskilda anpassningar i bostaden. Det statliga bostadstilläggsystemet tar inte hänsyn till denna grupps speciella behov och förutsättningar. Motionärerna vill därför införa ett nytt anslag för bostadsstöd till funktionshindrade. De anser det orimligt att funktionshindrade skall tvingas till socialbidrag för att kunna bo kvar i sina handikappanpassade bostäder. Bostadstilläggsystemet skall konstrueras så att ingen funktionshindrad medborgare skall behöva leva med den ständiga oron och pressen att vara utlämnad till socialbidrag för att klara av att betala sin hyra.

Utskottet behandlade ett likalydande yrkande vid förra årets budgetbehandling, *betänkande 1997/98:SoU1*. Utskottet uttalade då att det motsatte sig förslaget till ett nytt anslag. Det hänvisade även till att det under den fyraåriga övergångsperioden för införandet av det statliga bostadstillägget var möjligt för en kommun som så beslutade att komplettera det statliga bostadsbidraget. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:115).

Statsbidrag till psykiskt sjuka (B 22 – förslag till nytt anslag)

I *motion So425 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen beslutar anslå 300 000 000 kr för anslag B22 Statsbidrag till psykiskt sjuka för år 1999 i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 13*). Motionärerna har i *motion So456* föreslagit att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om att de psykiskt funktionshindrade bör ingå som personkrets enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I avvaktan på detta förslag föreslår motionärerna ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för åren 1999 och 2000. Syftet med stimulansbidraget är att kommunerna mer aktivt än i dag skall arbeta med denna glömda grupp funktionshindrade.

I *motion So213 av Inger René och Berit Adolfsson (båda m)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de psykiskt funktionshindrade och hemlöshet. Motionärerna anför att det beräknas att mer än en tredjedel av de hemlösa lider av psykiska störningar och att praktiskt taget samtliga av dessa bedöms ha behov av insatser från psykiatrin.

Utskottet behandlade ett yrkande om ett nytt anslag även vid förra årets budgetbehandling, *betänkande 1997/98:SoU1*. Utskottet anförde då att Socialstyrelsen, som noga följer psykiatrireformen, hade gjort bedömningen

att reformen var på rätt väg och att det i många kommuner gjordes intensiva insatser för att genomföra planerade projekt. Utskottet ansåg att Socialstyrelsens slutrapport borde avvaktas innan frågan om ytterligare resurser togs upp. Utskottet avvisade därmed motionsyrkandet. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:115).

Socialstyrelsen har i Reformens första tusen dagar. Årsrapport för psykiatrireformen (*Socialstyrelsen* följer upp och utvärderar. 1998:4) följt upp och utvärderat effekterna av psykiatrireformen sedan starten 1 januari 1995. Av rapporten framgår att reformen under de första åren var försenad bl.a. därför att den ekonomiska överenskommelsen mellan kommuner och landsting drog ut på tiden. Ett stort antal sociala projektverksamheter har nu startat. Modellen med stimulansmedel kopplade till krav på samverkan och gemensam projektplanering har fungerat väl, men bristen på långsiktighet i finansieringen utgör ett stort problem för många projekt, anför styrelsen. Ca 85 % av kommunerna har genomfört eller håller på att genomföra inventeringar av målgruppen. Detta ses som ett gott resultat.

Utvärderingen visar att socialtjänsten på flera håll, ofta tillsammans med psykiatrin, avsätter särskilda resurser för boendestöd i form av s.k. mobila team. Det är en positiv utveckling, men hittills är omfattningen otillräcklig. Det behövs ökade kunskaper och lokalt utvecklingsarbete kring personer som vräks och blir hemlösa. Det gäller särskilt gruppen psykiskt störda missbrukare. Det behövs stöd till meningsfull sysselsättning och inte bara till arbete och yrkesinriktad rehabilitering. Socialtjänstlagen ger inte kommunerna ett tillräckligt klart uttalat ansvar inom detta område, anför styrelsen.

Personer med psykiska funktionshinder står i princip utanför LSS. Handläggare gör ofta ingen skillnad mellan LSS och socialtjänstlagen. Slutligen anser styrelsen att det finns ett behov av att utveckla samverkan mellan främst socialtjänsten och psykiatrin men också med primärvården. Framför allt finns svårigheter vad gäller samverkan kring medicinskt färdigbehandlade personer med omfattande behov av både stöd från socialtjänsten och insatser från den psykiatriska öppenvården.

Hemservicecheckar (B 23 – förslag till nytt anslag)

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 9 i enlighet med vad i motionen anförts (*yrkande 8, delvis*). Motionärerna föreslår ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll. Förslaget skall omfatta alla pensionärshushåll, förtids- och folkpensionärer. Checkarna skall gälla för alla normalt förekommande tjänster i hemmet. Den behovsprövade hemtjänsten skall inte ingå i systemet. För år 1999 bör 570 miljoner kronor avsättas för detta system.

I *motion So314 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hemtjänsten (*yrkande 21*). Motionärerna anför att hemtjänsten försämrats och övergått från att vara allmän service till de äldre till att ge omvårdnad i hemmet. Arbetet koncentreras till de allra mest nödvändiga uppgifterna. Många

pensionärshushåll, som inte erhåller hemtjänst, är ändå i behov av service. Det kan vara hjälp med städning, att putsa fönster, klippa gräset, handla och skotta snö, arbetsuppgifter som hemtjänsten inte längre utför men som bidrar till ökad trygghet och trivsel i hemmet. Motionärerna anser att en ökad möjlighet till tjänster i hemmet skulle kunna bidra till att många pensionärer kan hjälpa sig själva under en längre tid och inte behöva anhålla om hjälp av kommunens hemtjänst. Pensionärshushållens behov av vardaglig service skulle kunna tillgodoses genom att staten stimulerar den privata tjänstesektorn. Det enklaste sättet att göra detta är genom ett system med hemservicecheckar för pensionärshushåll.

Förslaget om att införa hemservicecheckar har behandlats av riksdagen vid ett flertal tillfällen, senast vid behandlingen av regeringens proposition 1997/98:113 Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (*bet. 1997/98: SoU24*). I propositionen aviserades särskilda stimulansbidrag om 90 miljoner kronor under perioden 1999–2001 för uppsökande verksamhet inom hemtjänsten. Utskottet gjorde bedömningen att en uppsökande verksamhet bland äldre är ett viktigt instrument när det gäller att förebygga ohälsa och vårdbehov. Utskottet hänvisade även till sitt uttalande i yttrandet till finansutskottet 1997/98:SoU7y över den ekonomiska vårpropositionen och konstaterade att kommunernas möjligheter att leva upp till sina åtaganden bl.a. avseende hemtjänsten nu förbättras när kommunernas ekonomiska situation förstärks. Utskottet betonade än en gång att det är angeläget att den enskilde ges möjlighet att själv bestämma över sin livssituation och det sätt på vilket omsorgen ges. Utskottet var inte berett att föreslå införandet av hemtjänstpeng, servicecheckar eller särskilda sparkonton inom äldreomsorgen. De då aktuella motionerna avstyrktes.

Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98: 307).

Övriga medelsanvisningar under B

Regeringens förslag till medelsanvisningar till *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (B 1)*, *Vissa statsbidrag inom handikappområdet (B 2)*, *Statsbidrag till vårdartjänst m.m. (B 3)*, *Ersättning för texttelefoner (B 6)*, *Bilstöd till handikappade (B 7)*, *Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder (B 11)*, *Statens institut för särskilt utbildningsstöd (B 12)*, *Statens nämnd för internationella adoptioner (B 15)*, *Statens institutionsstyrelse (B 16)* och *Alkoholsortimentsnämnden (B 18)* har inte mött någon erinran i form av motioner.

Begäran om bemyndigande avseende Statens institutionsstyrelse

I *budgetpropositionen* föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget B 16 Statens institutionsstyrelse, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser så att dessa, tillsammans med tidigare åtagna förpliktelser i fråga om detta ramanslag, uppgår till högst 20 miljoner kronor under 1999 och högst 20 miljoner kronor år 2000 och senare.

Av regleringsbrevet framgår att Statens institutionsstyrelse (SiS) bl.a. har som mål att stödja och stimulera sådan forskning inom ungdoms- och missbrukarvården som har relevans för SiS verksamhet och som ger ökade kunskaper om vårdens effekter. SiS skall till regeringen redovisa vilka forskningsprojekt som erhåller stöd och i särskild rapport sammanfatta resultat och slutsatser av den forskning som erhållit stöd av SiS.

Socialstyrelsen (C)

I *budgetpropositionen* föreslås att 407 357 000 kr anvisas under anslaget C 1 Socialstyrelsen.

Regeringen föreslår vidare att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget C 1 Socialstyrelsen, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare.

Socialstyrelsen är central expertmyndighet inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, tandvård, hälsoskydd, smittskydd, stöd och service till vissa funktionshindrade samt frågor som rör alkohol, tobak och andra missbruksmedel, såvitt det inte är en uppgift för någon annan statlig myndighet att handlägga sådana ärenden. I Socialstyrelsens uppgifter ingår tillsyn, uppföljning, utvärdering och kunskapsförmedling samt marknadskontroll och tillsyn av medicintekniska produkter.

Regeringen konstaterar att Socialstyrelsens tillsynsarbete under år 1997 har varit framgångsrikt och haft stor genomslagskraft. Enligt propositionen skall Socialstyrelsen för 1999 ge hög prioritet åt den statliga tillsynen inom främst primärvården, äldresjukvården och äldreomsorgen. Åtgärder skall vidare vidtas för att följa utvecklingen inom hälso- och sjukvården vad gäller vårdens tillgänglighet och patientens ställning samt för att stimulera sådan utveckling hos sjukvårdshuvudmännen. Som en tredje prioritering för år 1999 anger regeringen att Socialstyrelsen skall ge stöd till kommuner och landsting i deras utveckling av kvalitetssäkringssystem inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten.

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* yrkas att riksdagen beslutar om fördelning av anslag inom utgiftsområde 9 i enlighet med vad i motionen anförts (*yrkande 8 delvis*). Motionärerna anser att anslaget B 1 Barnombudsmannen skall tillföras 5 miljoner kronor genom att anslaget C 1 minskas med motsvarande belopp. Enligt motionärerna bör Barnombudsmannen få i uppdrag att utforma underlag för arbetet i kommuner och frivilligorganisationer med att genomföra FN:s barnkonvention enligt de metoder som använts i Agenda 21-arbetet.

I *motion So257 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av en medicinalstyrelse (*yrkande 8*). Medicinalstyrelsen skall enligt motionärerna ansvara för att följa utvecklingen och ta initiativ avseende forskning och utbildning, godkänna vårdgivare och legitimera sjukvårdspersonal, svara för kvalitetssäkring och regelbunden medicinsk revision samt utgöra en instans dit allmänheten kan vända sig med klagomål. Medicinalstyrelsen kan bildas med Socialstyrelsen

som grund eftersom Socialstyrelsen redan har kompetens inom området samt en regional organisation som lämpar sig för kvalitetsuppföljning, sägs det i motionen.

I *motion So229 av Siw Persson (fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om omorganisation av Socialstyrelsen. Enligt motionären är Socialstyrelsen en förstenad organisation med en överordnad byråkrati som förlänger och försvårar beslutsvägarna. Motionären är också kritisk till bl.a. kvaliteten på styrelsens kontroll av yrkesutövare inom hälso- och sjukvården. Motionären anser att Socialstyrelsen bör omorganiseras liknande dess tyska motsvarighet, Bundesgesundheitsamt. Denna myndighet delades upp i tre självständiga, starka och överblickbara institut med eget ansvar och utan någon överordnad byråkrati. Vidare bildades enligt motionären en gemensam rådgivande kommitté som främjar den vetenskapliga friheten och diskussionen inom vetenskap och forskning.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat förslag om inrättande av en statlig medicinalstyrelse.

I *betänkande 1993/94:SoU20* hänvisade utskottet till att Socialstyrelsen inrättat regionala tillsynsverksamhet på sex platser i landet. Den regionala verksamheten genomför besök och inspektioner som ett led i tillsynen. Vidare konstaterade utskottet att utredningen om hälso- och sjukvårdens finansiering och organisation, HSU 2000, bl.a. övervägde frågorna om kvalitetskontroll, nationell uppföljning och utvärdering. Med det anförda avstyrktes den då aktuella motionen. I *betänkande 1994/95:SoU15* konstaterade utskottet att Socialstyrelsens tillsynsroll utvecklats under senare år bl.a. till följd av inrättandet av den regionala tillsynsverksamheten och att den då pågående omorganisationen vid Socialstyrelsen syftade till att ytterligare förstärka tillsynen. Utskottet, som ansåg att den nya organisationen måste få möjlighet att verka, avsåg motionsyrkanden om bl.a. inrättande av en medicinalstyrelse.

Senast i *betänkande 1997/98:SoU12 Hälso- och sjukvårdsfrågor* vidhöll utskottet sin inställning i frågan om inrättande av en medicinalstyrelse och avstyrkte motionsyrkanden härom. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:183).

Forskning (D)

Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (D 1)

I *budgetpropositionen* föreslås 105 580 000 kr anvisas under anslaget D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning.

I enlighet med den nationella handlingsplanen för äldrepolitiken föreslås Socialvetenskapliga forskningsrådets ramanslag bli förstärkt med 10 miljoner kronor för år 1999, 20 miljoner kronor år 2000 och 30 miljoner kronor år 2001. Av dessa medel föreslås 1 miljon kronor tillföras förvaltningsanslaget och resterande tillföras forskningsmedel.

Vidare föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslag D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, under år

1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 330 miljoner kronor under år 2000 och senare.

1998/99:SoU1

Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (D 2)

Regeringens förslag till medelsanvisning till Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning D2 har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottets bedömning

Målet för utgiftsområdet

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner att målet för utgiftsområdet för år 1999 skall vara att trygga en god hälsa och goda levnadsvillkor och se till att hälso- och sjukvården och den sociala omsorgen bedrivs med god kvalitet och effektiv resursanvändning samt tillgodoser den enskilde individens behov av vård, omsorg, stöd och service.

Utskottet delar regeringens uppfattning att välfärdspolitiken skall syfta till att alla människor skall ges förutsättningar för att kunna leva ett gott liv. I ett solidariskt samhälle skall alla oberoende av inkomst ha tillgång till sjukvård, barnomsorg och äldreomsorg av hög kvalitet. Tillsammans med inkomstrelaterade socialförsäkringar ger denna generella välfärd både förutsättningar till försörjning genom eget arbete och trygghet i livets olika skeden.

Utskottet har vid flera tidigare tillfällen betonat att vård och omsorg skall kännetecknas av trygghet, kvalitet och delaktighet och att den skall vara tillgänglig när den behövs. Verksamheten skall vara gemensamt finansierad och demokratiskt styrd. Utskottet anser att personlig ekonomi eller social status aldrig får påverka vårdens kvalitet och fördelning.

I enlighet med den nationella handlingsplanen skall en offensiv äldrepolitik nu fortsätta att utvecklas, anser utskottet.

Utskottet anser att socialtjänsten är en viktig del av vårt trygghetssystem där socialbidragen är det yttersta skyddsnätet. Den sociala omsorgen skall medverka till att barn och ungdomar kan växa upp under goda förhållanden, att människor med olika slag av funktionshinder kan delta i samhällslivet, att de som missbrukar alkohol eller andra beroendeframkallande medel kommer från sitt missbruk och att de som saknar medel till sitt uppehälle får möjlighet att klara sin försörjning.

Det krävs en långsiktig strategi för att Sverige skall kunna leva upp till FN:s barnkonvention om barnets rättigheter. Utskottet kommer på nyåret att ta ställning till regeringens förslag till strategi för att förverkliga konventionen. Vidare anser utskottet att det är angeläget att arbetet mot sexuell exploatering av barn fortsätter.

Riksdagen har den 2 december 1998 fastställt utgiftsramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1999 till 24 012 459 000 kr (1998/99:FiU1, rskr. 38). Summan av de till utgiftsområdet hörande utgifterna får alltså högst uppgå till detta belopp. I flera motioner har framställts yrkanden om ändringar, huvudsakligen ökningar, jämfört med regeringens förslag till enskilda anslag. Utifrån den av finansutskottet föreslagna utgiftsramen gör utskottet följande bedömning vad gäller anslagens storlek och användning.

Hälsovård och sjukvård (A 1–A 12)

Regeringen föreslår att 1 992 000 000 kr anvisas under anslaget *A 1 Sjukvårdsförmåner m.m.* avseende tandvårdsersättning och ersättningar till sjukvårdshuvudmännen. Moderaterna, som önskar en annan tandvårdspolitik, föreslår att anslaget sänks med 175 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag (So425 yrkande 1) medan Kristdemokraterna önskar en höjning av anslaget med 200 miljoner kronor avseende tandvårdsersättningen (So446 yrkande 10 delvis). Riksdagen godkände våren 1998 regeringens proposition 1997/98:112 Reformerat tandvårdsstöd och ställde sig därmed bakom att kostnadsramen för tandvård fr.o.m. år 1999 höjs med 500 miljoner kronor årligen jämfört med vad som angavs i budgetpropositionen för 1998. Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag om medelsanvisning till anslaget *A 1* och avvisar motionsyrkandena om ändringar av anslagsbeloppet.

Moderaterna har yrkanden om den framtida tandvårdspolitiken och om ett nytt högkostnadsskydd som prioriterar grupper med stora odontologiska vårdbehov. Vid behandlingen av regeringens förslag om ett reformerat tandvårdsstöd (bet. 1997/98:SoU25) anslöt sig utskottet till regeringens bedömning att ekonomiskt stöd för att förebygga skador när det gäller tandhälsan hos hela befolkningen bör prioriteras framför stöd för att åtgärda redan uppkomna skador hos en mindre del av befolkningen. Utskottet delade bedömningen att prioritera ett särskilt stöd till vissa grupper äldre, sjuka och funktionshindrade personer. Utskottet instämde vidare i regeringens bedömning att bastandvården bör kompletteras med ett skydd mot höga behandlingsekostnader och hade inget att erinra mot regeringens förslag att beräkna detta stöd. Riksdagen följde utskottet. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan sedan i våras och avvisar därmed motion So244 (m) yrkande 1 i denna del samt yrkande 2.

Beträffande valfrihet inom barn- och ungdomstandvården angav utskottet i våras att mer än 40 % av patienterna redan har möjlighet att välja mellan folktandvård och privat tandvård. Utskottet såg positivt på utvecklingen som ett led i förbättrade konkurrensvillkor mellan privat och offentligt bedriven tandvård samt uttalade att det är angeläget att fler landsting utnyttjar möjligheten att konkurrensutsätta barn- och ungdomstandvården när förutsättningar föreligger. Utskottet vidhåller sin uppfattning. Motionerna

So239 (m), So244 (m) yrkande 4 och N326 (m, kd) yrkande 22 får anses i huvudsak tillgodosedda och avvisas därför.

Utskottet föreslog vidare ett tillkännagivande till regeringen om folktandvårdens subventioner av vuxentandvård med skattemedel avsedda för barn- och ungdomstandvård. Sådana subventioner kunde enligt utskottets mening motverkas genom att kostnaderna för vuxentandvården redovisas helt skilda från den skattefinansierade barn- och ungdomstandvården. Utskottet förutsatte att regeringen snarast skulle ta initiativ till att frågan om särredovisning av de olika verksamhetsgrenarna inom folktandvården ges en tillfredsställande lösning. Riksdagen följde utskottet. Utskottet avvisar mot denna bakgrund motion So244 (m) yrkande 1 i denna del samt yrkandena 6–8.

Riksdagen gjorde även ett tillkännagivande när det gäller mervärdesskatt och den obalans som i det avseendet råder mellan offentlig och privat tandvård. Tillkännagivandet gick ut på att regeringen snarast bör ta initiativ till att mervärdesskattefrågan löses i alla landsting, antingen genom överläggningar med Landstingsförbundet eller, om detta inte visar sig möjligt, genom att ändra regelsystemet. Vidare har regeringen nyligen tillsatt en utredning med uppgift att se över det s.k. kommunkontosystemet. Mot bakgrund härav anser utskottet att motion So244 (m) yrkande 1 i denna del samt yrkande 9 får anses tillgodosedd. Utskottet avvisar därför motionsyrkandena.

Utskottet anser inte att det bör göras någon översyn i syfte att inkludera tandvårdsförsäkringen i den allmänna försäkringen och avvisar därför motion So446 (kd) yrkande 8.

Regeringen föreslår att 13 491 000 000 kr anvisas under anslaget *A 2 Bidrag för läkemedelsförmånen*. Moderaterna anser att riksdagen bör anslå 4,1 miljarder kronor mindre än vad regeringen föreslår (So423 yrkande 11) medan Folkpartiet yrkar att 400 miljoner kronor skall tillföras anslaget. Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till medelsanvisning till Bidrag för läkemedelsförmånen och avvisar därmed yrkandena från Moderaterna och Folkpartiet om ändringar av anslagsbeloppet.

Moderaterna anser bl.a. att kostnadsansvaret för läkemedel i öppenvården skall återföras till staten, att lagen om receptregister skall avskaffas och att ett nytt högkostnadsskydd skall införas. Vidare yrkas tillkännagivanden om olika besparingar inom läkemedelsområdet. Utskottet vidhåller sin inställning att kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen bör ligga hos landstingen. På samma grunder som anfördes vid införandet av lagen om receptregister motsätter sig utskottet förslaget att avskaffa registret. Utskottet anser inte att ett nytt högkostnadsskydd bör införas för läkemedelskostnader. Utskottet ställer sig inte heller bakom förslag om ytterligare besparingar inom läkemedelsområdet. Utskottet avvisar därmed motion So423 (m) yrkandena 1–5 och 8.

Regeringen föreslår att 985 626 000 kr anvisas under anslaget *A 3 Bidrag till hälso- och sjukvård*. I tre motioner begärs tillkännagivanden om statligt stöd till Rikskvinnocentrum (RKC). Utskottet anser att RKC bedriver en mycket angelägen verksamhet och vidhåller att det är av stor betydelse att RKC kan

fortsätta att verka som ett nationellt resurs- och kompetenscentrum. För att ge RKC förutsättningar att fortsätta sin verksamhet och sprida erfarenheter från denna samt för att finansiera vissa rikstäckande uppgifter lämnade regeringen för år 1998 ytterligare ett ekonomiskt bidrag till centret i form av ett engångsbelopp om 3 miljoner kronor. Utskottet anser att det finns skäl att även för år 1999 stödja RKC ekonomiskt, bl.a. för att bedriva forskning om effekterna av våld mot kvinnor. För framtiden bör dock finansieringsfrågan enligt utskottets mening lösas i annan ordning. RKC bör i fortsättningen söka anslag från ordinarie forskningsanslag. Utskottet anser dock att en miljon kronor nu bör avsättas för RKC genom att anslaget D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning minskas med motsvarande belopp. Utskottet föreslår således att anslaget A 3 Bidrag till hälso- och sjukvården fastställs till 986 626 000 kr. Motionerna So293 (fp), So383 (v) och So411 (s) är i huvudsak tillgodosedda.

I budgetpropositionen föreslås att 51 622 000 kr anvisas under anslaget A 4 *Insatser mot aids*. Moderaterna vill anslå 104 miljoner kronor mer än regeringen och Folkpartiet vill öka anslaget med 14 miljoner kronor. Moderaterna motsätter sig att medel överförs från ifrågavarande anslag till anslag A 2 under utgiftsområde 25, Allmänna bidrag till kommuner. Utskottet konstaterar att det hivpreventiva arbetet varit framgångsrikt och att förekomsten av hivinfektion i landet ligger kvar på en låg nivå. Utskottet vidhåller att insatserna mot hiv/aids måste ges fortsatt hög prioritet på alla samhällsnivåer samt att de i ökad utsträckning bör riktas mot de grupper där riskbeteendet är som störst och där en fortsatt hög smittspridning sker. Enligt utskottets mening bör de preventiva insatserna så långt som möjligt integreras i kommunernas och landstingens reguljära verksamhet. Utskottet har därför inte något att invända mot att medel från ifrågavarande anslag överförs till utgiftsområde 25, anslag A 2, för att användas för förebyggande hiv/aidsverksamhet i storstadsområdena. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla att överföringen till ett annat utgiftsområde inte innebär någon sänkning av ambitionsnivån när det gäller det hivpreventiva arbetet. Utskottet finner den av regeringen föreslagna medelsanvisningen väl avvägd. Motionerna So424 (m) yrkande 10, Fi211 (fp) yrkande 12 delvis och Sf283 (fp) yrkande 2 avvisas.

Utskottet har inget att erinra mot de föreslagna medelsanvisningarna till *Bidrag till WHO (A 5)*, *Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedelsbiverkningar (A 6)*, *Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan (A 7)*, *Folkhälsoinstitutet (A 8)*, *Smittskyddsinstitutet (A 9)*, *Institutet för psykosocial medicin (A 10)*, *Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (A 11)* och *Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (A 12)*. Förslagen har inte föranlett motioner.

Social omsorg (B 1–B 23)

I budgetpropositionen föreslås att 270 000 000 kr anvisas under anslaget B 1 *Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken*.

Regeringen aviserade i proposition 1997/98:113 Nationell handlingsplan för äldrepolitiken att särskilda medel skulle avsättas för genomförande av prioriterade insatser för att förverkliga målen i handlingsplanen. Vid behandlingen av regeringens förslag uttalade utskottet i ett tillkännagivande till regeringen att medlen bl.a. borde användas för att utveckla och stimulera de äldres inflytande över vård och omsorg, liksom äldres möjligheter till aktiviteter och social samvaro. Utskottet ansåg det angeläget att ta till vara den särskilda kunskap som finns inom olika frivillig- och anhängföreningar med inriktning på t.ex. olika typer av funktionshinder och sjukdomar. Verksamhet borde kunna bedrivas såväl av pensionärsorganisationerna som av frivillig- och anhängorganisationer. Riksdagen följde utskottet (rskr. 1997/98:307). Utskottet vidhåller denna uppfattning och tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen som avser fyra prioriterade områden.

Regeringen föreslår att 78 394 000 kr anvisas under anslaget *B 4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder*. Förslaget innebär att regeringen nu föreslår den nivå som utskottet förordade förra året och som också blev riksdagens beslut. Stödet till handikapporganisationernas rekreationsanläggningar föreslås därmed bibehållas på 13 miljoner kronor också för år 1999. Moderaterna yrkar i motion So425 yrkande 2 att ytterligare 2 miljoner kronor bör anvisas till anslaget för stöd till rekreationsanläggningarna. Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen väl avvägd och avvisar därmed motionsyrkandet.

I budgetpropositionen föreslås att 132 194 000 kr anvisas under anslaget *B 5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer*. Regeringen har redovisat att en särskild utredare har i uppdrag att bl.a. se över statsbidragen till handikapporganisationernas allmänna verksamhet, föreslå kriterier för statsbidragsberättigade handikapporganisationer samt föreslå riktlinjer för hur bidraget skall fördelas mellan organisationerna. Vänsterpartiet har i motion So393 yrkande 1 föreslagit tilläggsdirektiv till den särskilde utredaren om att frivilligorganisationernas redovisning bör baseras på kön. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är värdefullt att få en redovisning av hur organisationerna använt bidragen fördelat på kvinnor och män. Den särskilde utredaren bör därför, enligt utskottets mening, få tilläggsdirektiv med den innebörden. Vad utskottet anfört med anledning av motionsyrkandet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna medelsanvisningen.

Regeringen föreslår att 4 653 000 000 kr anvisas under anslaget *B 8 Kostnader för statlig assistansersättning*. Moderaterna föreslår i motion So425 yrkandena 3–6, 8 och 9 samt i motion So246 att assistansreformen återställs och utvecklas. För detta anvisar de ytterligare 1,5 miljarder kronor. I motion So416 begärs tillkännagivande om en lagändring så att barn får rätt till personlig assistans efter samma bedömning som när det gäller vuxna med funktionshinder. Vänsterpartiet föreslår i motion So286 yrkandena 1–7 tillkännagivanden om schablonersättningen och nya ersättningsregler, om konkurrenskraftiga löner, brukarmedverkan i utbildningen av handläggare vid försäkringskassorna, om barns rätt till assistans och om rätt till assistans

oberoende av samlevnadsform. Motionärerna anser att någon av de pågående utredningarna bör få i uppdrag att pröva de i motionen framlagda förslagen och redovisa dessa inför regeringens ekonomiska vårproposition. I motion So287 begärs ett tillägg till 7 § LSS så att barns behov av assistans bedöms på samma sätt som vuxnas. Kristdemokraterna föreslår i motion So446 yrkande 10 att anslaget tillförs ytterligare 300 miljoner kronor. Förslagen utvecklas i motion So376 yrkandena 8, 9 och 11. Här begärs tillkännagivande om schabloniseringen och om åldersgränsen 65 år. Vidare begärs ett tillägg i 7 § LSS om att barn skall ha samma rätt till assistans som vuxna. Också i motion So445 yrkandena 1–3 finns likartade krav. Centerpartiet föreslår i motion So455 yrkandena 12–14 tillkännagivanden om schablonersättningen och om rätten till bibehållen personlig assistans även efter 65-årsdagen. Vidare begärs lagförslag för att säkra barns rätt till personlig assistans. Folkpartiet föreslår i motion Fi211 yrkande 12 (delvis) och i motion Sf283 yrkande 3 att anslaget ökas med 1 415 miljoner kronor. I motion So465 yrkandena 1–3 yrkas att assistansreformen återställs till sin ursprungliga utformning och att 65-års gränsen avskaffas. Motionärerna anser vidare att Riksförsäkringsverkets Allmänna råd bör återkallas. Miljöpartiet begär i motion So274 flera tillkännagivanden om äkta makars rätt till assistansersättning, om barns rätt till assistansersättning, om rätt till assistans efter 65-årsdagen och om schabloniseringen och nya ersättningsregler. Tillkännagivande angående schabloniseringen och att staten skall vara ensam huvudman för reformen begärs också i motion So310 (mp) yrkande 6. Frågan om barns rätt till personlig assistans tas också upp i motion So325 (s). I motion So419 (s) begärs tillkännagivande om ungdomar och personlig assistans. Motionärerna anser att ungdomar med funktionshinder måste få stöd att frigöra sig från sina föräldrar. Slutligen begärs tillkännagivande om möjligheten att få förhandsbesked om rätt till personlig assistans i motion So329 (s).

Utskottet vill understryka att assistansreformen har inneburit ökad valfrihet, större inflytande och bättre livskvalitet för många svårt funktionshindrade personer. Syftet med reformen har därmed uppnåtts. Kostnaderna för reformen var dock från början kraftigt underskattade och lagstiftningen oklar, bland annat när det gäller gränsdragningen mellan kommunerna och statens ansvar. Detta har lett till att riksdagen vid flera tillfällen tvingats gå in och tillföra ytterligare resurser och justera i reglerna.

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att funktionshindrade barns och vuxnas behov av särskilt stöd i t.ex. barnomsorg, skola och daglig verksamhet i princip bör tillgodoses inom ramen för den kommunala verksamheten. Personlig assistans skall, enligt utskottets mening, inte ersätta den personal som behövs för att bedriva verksamheten, t.ex. genom höjd personaltäthet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistent. Det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten. Utskottet vidhåller också att om särskilda skäl föreligger kan statlig assistansersättning erhållas även vid dessa verksamheter, nämligen om funktionshindret är sådant eller kombinationen av funktionshinder sådan att den funktionshindrade behöver

tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes hälsotillstånd.

Utskottet motsätter sig ett förstatligande av de 20 första assistanstimmarna.

Utskottet kan nu konstatera att den införda schablonen för assistansersättningen har inneburit en dämpning av ökningstakten i den genomsnittliga timersättningen under det senaste året. Flera assistansanordnare har dock framfört kritik mot införandet av schablonen. Detta framkom bl.a. vid utskottets offentliga utfrågning om assistansersättningen i oktober 1997. Kritikerna anser att schablonen inte täcker alla kostnader för assistansen. Riksförsäkringsverket har med anledning av kritiken fått i uppdrag att göra en översyn av ersättningen för personlig assistans. I översynen ingår att kartlägga om det finns nödvändiga kostnader som inte täcks av den nuvarande schablonen och vilka dessa i så fall är samt pröva om och i så fall hur det är möjligt att vid sidan av schablonersättningen ersätta den assistansberättigade för sådana eventuella kostnader. Verket skall vidare föreslå vilken redovisning som skall krävas av assistansberättigade respektive assistansanordnare samt vad som i övrigt behövs i form av redovisning. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 februari 1999. Utskottet, som noterat kritiken, är emellertid inte nu berett att föreslå några ändringar i regelverket angående schablonen och beräkningen av ersättningen utan anser att Riksförsäkringsverkets redovisning av uppdraget bör avvaktas. Motionerna So246 (m), So274 (mp) yrkandena 3–4, So286 (v) yrkandena 1 och 3, So310 (mp) yrkande 6, So376 (kd) yrkande 8, So425 (m) yrkandena 3–6, So445 (kd) yrkande 3, So455 (c) yrkande 12 och So465 (fp) yrkande 1 avvisas därmed.

Riksförsäkringsverket skall i sin utredning också pröva om det är möjligt att fastställa nivån på schablonen vid en tidigare tidpunkt än vad som för närvarande sker samt vilken beräkningsmetod som skall användas. Syftet skall vara att öka förutsebarheten och därmed underlätta planeringen av verksamheten. Utskottet utgår från att verket vid sin bedömning tar hänsyn till aktuellt löneläge för assistenter och därmed jämförbara yrkesgrupper. Något uttalande med anledning av motion So286 (v) yrkande 4 behövs därför inte. Inte heller yrkande 6 bör föranleda något initiativ från riksdagens sida. Det ankommer på försäkringskassorna att tillse att handläggarna får den fortbildning som krävs för att de skall kunna fullgöra sitt arbete.

I budgetpropositionen redovisas att regeringen för närvarande, efter initiativ från utskottet, utreder en eventuell utvidgning av rätten till personlig assistans så att den som före sin 65-årsdag erhållit rätt till assistans skall få behålla denna rätt också efter 65-årsdagen. Utskottet utgår från att regeringen återkommer med ett förslag i frågan under våren 1999. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna So274 (mp) yrkande 2, So376 (kd) yrkande 11, So425 (m) yrkande 8, So455 (c) yrkande 13 och So465 (fp) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I ett par motioner berörs frågan om makars eller sambors ansvar för hem och hushåll. Lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade syftar till att främja jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som omfattas av lagen. Målet för verksamheten skall vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra trots sitt funktionshinder (5 § LSS).

Av förarbetena till lagen framgår att assistansersättning kan utges för hjälp med skötsel av hushållssysslor, om dessa insatser utförs tillsammans med den funktionshindrade personen som ett led i det personliga stödet. Riksförsäkringsverkets föreskrifter (Allmänna råd) innehåller närmare regler i vissa avseenden. Regeringsrätten har i två domar (mål nr 11598-1995 och 11599-1995) haft att bedöma frågan om äkta makars gemensamma ansvar enligt äktenskapsbalken i förevarande sammanhang. Vid bedömningen av tidsåtgången för det personliga stödet bör det enligt domarna beaktas att makar har ett gemensamt ansvar för hushållet. Mot bakgrund av syftet med den personliga assistansen – att funktionshindrade personer så långt möjligt skall kunna leva som andra – fann Regeringsrätten att assistansen skulle omfatta en del uppgifter som avsåg makars gemensamma hushåll och skötseln av barnen. Utskottet anser att regeringen bör följa utvecklingen på området samt vid behov återkomma. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vad gäller barns rätt till personlig assistans har socialministern i ett frågesvar i riksdagen nyligen anfört att innebörden av formuleringen ”omfattande omvårdnadsbehov” är oklar. För närvarande finns ingen Regeringsrättsdom som kan vara vägledande i denna fråga. I Riksförsäkringsverkets nya Allmänna råd framgår att verket rekommenderar försäkringskassorna att ett omfattande omvårdnadsbehov bör omfatta minst 12 timmar av dygnet. Denna rekommendation är ett led i verkets uppgift att driva fram rättspraxis. När ett barns behov av personlig assistans utreds gäller det först att utreda barnets totala behov av omvårdnad varje dygn. Denna omvårdnad kan tillgodoses av föräldrar, elevassistenter, resurspersoner, anhöriga m.fl. För barn med behov av omvårdnad minst halva dygnet, dvs. 12 timmar per dygn, går försäkringskassan vidare i sin utredning och tar reda på hur omfattande behovet av hjälp med de grundläggande behoven är. Om dessa behov överstiger 20 timmar per vecka kan rätt till assistansersättning föreligga. Socialministern anser att det är viktigt att barn med omfattande funktionshinder får sina behov av personlig assistans tillgodosedda och avser att återkomma i frågan om det behövs. Utskottet delar denna bedömning.

Utskottet vill än en gång betona (se t.ex. 1995/96:SoU15) att försäkringskassorna vid bedömning av barns rätt till personlig assistans skall ta hänsyn till vad som normalt kan anses falla inom ramen för det föräldraansvar som enligt föräldrabalken åvilar alla vårdnadshavare med hänsyn till barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt. Det är således behovet av extra tillsyn och omvårdnad med anledning av ett funktionshinder som skall ligga till grund för bedömning och beslut om personlig assistans. Utskottet vill också betona att uppfattningen att kompensation skall lämnas för extra omvårdnadsbehov, merarbete och merkostnader till följd av funktionshinder sedan många år är vedertagen princip inom handikappområdet. Den tillämpas bl.a. vid bedömning av rätt till vårdbidrag för handikappade barn och för handikappersättning. Utskottet vidhåller att principen även skall tillämpas vid bedömning av rätt till personlig assistans. Utskottet utgår från att regeringen noga följer utvecklingen. Skulle det därvid visa sig att barns möjligheter att erhålla

personlig assistans försämras till följd av att rättstillämpningen visar sig bli restriktivare utgår utskottet från att regeringen återkommer i frågan. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna So274 (mp) yrkande 1, So286 (v) yrkandena 2, 5 och 7, So287 (v), So325 (s), So376 (kd) yrkande 9, So416 (m), So445 (kd) yrkandena 1 och 2, So455 (c) yrkande 14 och So465 (fp) yrkande 3 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt 8 § lagen (1993:389) om assistansersättning kan försäkringskassan redan nu fatta provisoriska beslut om assistansersättning. Sådana beslut skall fattas av socialförsäkringsnämnd. Utskottet konstaterar att här föreligger en skillnad jämfört med regleringen i 20 kap. 2 a § lagen (1962:381) om allmän försäkring där provisoriska beslut kan fattas av tjänsteman efter delegation. Utskottet har erfarit att RFV överväger att behandla även detta vid redovisningen till regeringen den 1 februari 1999. Motion So329 (s) är därmed i viss mån tillgodosedd.

Utskottet delar uppfattningen i motion So419 (s) att ungdomar med funktionshinder kan behöva stöd för att våga ta steget att flytta till eget boende med stöd av personliga assistenter. Något initiativ med anledning av motionen behövs dock inte.

Utskottet finner den föreslagna medelsanvisningen till anslaget B 8 Kostnader för statlig assistansersättning väl avvägd och är inte berett att föreslå ytterligare resurser. Motionerna So425 (m) yrkande 9, So446 (kd) yrkande 10 (delvis), Fi211 (fp) yrkande 12 (delvis) och Sf283 (fp) yrkande 3 avvisas därmed.

I budgetpropositionen föreslås att 63 000 000 kr anvisas under anslaget *B 9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.* Utskottet välkomnar de 9 miljoner kronor som regeringen föreslår för åtgärder med anledning av regeringens proposition Strategi för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige.

I ett antal motioner begärs ytterligare resurser till stöd för åtgärder för människor som är spelberoende. Utskottet delar motionärernas oro och ser därför mycket positivt på regeringens förslag om att ytterligare 2 miljoner kronor avsätts för åtgärder mot spelberoende till totalt 4 miljoner kronor för år 1999. Utskottet har inget att invända mot att Folkhälsoinstitutet föreslås disponera medlen och att användningsområdet vidgas till att utveckla formerna för förebyggande arbete i syfte att hindra att människor fastnar i spelberoende. Motionerna So211 (fp) yrkandena 2–5, So347 (s), So457 (mp) yrkande 1, So461 (fp) yrkandena 21 och 22, Kr518 (kd) yrkande 8 och Kr522 (v) yrkande 3 är därmed i viss mån tillgodosedda och avvisas. Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

I budgetpropositionen föreslås att 64 841 000 kr anvisas under anslaget *B 10 Bidrag till organisationer på det sociala området.*

Centerpartiet avvisar i motion Fi210 yrkande 41 regeringens förslag om att stödet till frivilligorganisationerna på det sociala området skall administreras av Socialstyrelsen. Förslaget avvisas också i en flerpartimotion, So428 (s, m, kd, fp, mp), och i motion So459 (kd) yrkande 7.

Utskottet delar bedömningen att en myndighet bör besluta om bidragen. De kriterier som kan ställas upp inom området kan aldrig leda till någon form

av automatik, utan bidragsgivningen kommer alltid att ha inslag av lämplighets- eller skälighetsbedömningar. Inte minst mot denna bakgrund är det att föredra att bidragsmottagarna inte deltar i det direkta beslutsfattandet. Utskottet godkänner de föreslagna riktlinjerna för statsbidragen till frivilligorganisationerna på det sociala området. Samma grund bör enligt utskottet gälla för berörda organisationer beträffande dels kriterier för att få bidrag, dels krav på återrapportering av användningen av erhållna bidrag. Statsbidraget bör administreras av Socialstyrelsen. Ett råd, bestående av representanter för berörda frivilligorganisationer, bör knytas till myndigheten. Motionerna avvisas.

Vänsterpartiet tar i motion So393 yrkande 2 upp att det finns en rad organisationer som bedriver samhällsnyttig verksamhet som bör få bidrag via statsbudgeten. Ett stort antal motionärer tar upp behovet av stöd till Amningshjälpen. Utskottet delar uppfattningen i motionerna om amningens fördelar och att det finns behov av information om amning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet i våras uttalade att amning är en viktig förebyggande friskvårdsinsats samt att utskottet därför såg mycket positivt på den ökande amningsfrekvensen i Sverige. Den är sannolikt den högsta bland i-länderna. Utskottet konstaterade vidare att arbetet med att göra sjukhusen amningsvänliga och på andra sätt stimulera amning fortsätter men att riksdagen inte borde ta något initiativ i frågan (1997/98:SoU13). Utskottet vidhåller denna bedömning. Rutiner, utbildning, information och attityder om amning i samband med förlossningen och vistelsen på BB, men även i samband med mödrahälsovården, är sådana organisatoriska frågor som det ankommer på sjukvårdshuvudmännen att besluta om. Utskottet har erfarit att Amningshjälpen är ett värdefullt komplement som frivilligorganisation. Motionerna So272 (mp, s, m, kd, c, fp), So281 (v), So297 (m), So360 (s), So366 (mp), So403 (s), So431 (c) och So464 (fp) yrkande 11 avvisas. Även motion So393 (v) yrkande 2 avvisas. Utskottet tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen.

I budgetpropositionen föreslås att 7 857 000 kr anvisas under anslaget *B 13 Handikappombudsmannen*. Moderaterna föreslår i motion So425 yrkande 10 att Handikappombudsmannen tillförs ytterligare 4 miljoner kronor för att kartlägga hur kommunerna följer upp FN:s standardregler för funktionshindrade. Utskottet konstaterar att Handikappombudsmannens verksamhet för närvarande är föremål för en översyn. Utskottet är inte berett att nu föreslå ändrade uppgifter och resurser för Handikappombudsmannen. Utskottet har inget att erinra mot den föreslagna medelsanvisningen och avvisar därmed motionen.

Regeringen föreslår att 7 717 000 kr anvisas under anslaget *B 14 Barnombudsmannen*. Centerpartiet föreslår i motion Fi210 yrkande 8 (delvis) att Barnombudsmannen (BO) tillförs ytterligare 5 miljoner kronor genom att anslaget C 1 Socialstyrelsen minskas i motsvarande mån. Centerpartiet anser att BO bör få i uppdrag att utforma underlag för arbetet i kommuner och frivilligorganisationer med att genomföra FN:s barnkonvention enligt de metoder som använts i Agenda 21-arbetet. Utskottet har ovan välkomnat regeringens initiativ till att öka anslaget B 9 med 9 miljoner kronor för

åtgärder för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter i Sverige. Bl.a. föreslås BO erhålla 2,5 miljoner kronor av dessa medel för att utveckla modeller för barnplaner och andra instrument i syfte att förbättra barnperspektivet i olika beslutsprocesser inom kommuner och landsting. Mot denna bakgrund finner utskottet den föreslagna medelstillelningen väl avvägd och avvisar därmed motionen.

I budgetpropositionen föreslås att 11 013 000 kr anvisas under anslaget *B 17 Alkoholinspektionen*. Moderaterna föreslår i motionerna So228 yrkande 15 och So425 yrkande 11 att Alkoholinspektionen avskaffas och att därmed inga medel anvisas under anslaget. Utskottet vidhåller sin uppfattning att Alkoholinspektionen har en viktig roll på det alkoholpolitiska området. Förutom ansvar för att utfärda tillstånd för tillverkning av sprit samt tillverkning av och partihandel med spritdrycker, vin och starköl åligger det myndigheten att utöva aktiv tillsyn över att lagar och bestämmelser avseende alkoholhanteringen efterlevs samt bidra till att de av riksdagen fastställda alkoholpolitiska målen uppfylls. Utskottet har inget att erinra mot den i propositionen föreslagna medelstillelningen. Motionerna avvisas.

I budgetpropositionen föreslås att 150 000 000 kr anvisas under anslaget *B 19 Bidrag till äldreboendestäder m.m.* I motion Fi210 yrkande 8 (delvis) yrkar Centerpartiet att medlen för ombyggnad av äldreboendestäder förs över till det generella bidraget till kommunerna under utgiftsområde 25. Utskottet vidhåller sin ståndpunkt att ett riktat stimulansbidrag ytterligare kan påskynda utvecklingen mot goda boendemiljöer i det särskilda boendet. Utskottet tillstyrker medelsanvisningen och avvisar motionsyrkandet.

Regeringen föreslår att 10 000 000 kr anvisas under anslaget *B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa*. Vänsterpartiet yrkar i motion So259 på att normaliseringsprincipen skall gälla som villkor för projekt som erhåller stöd. I motion So330 (s) anförs att medlen är otillräckliga. Utskottet har vid flera tillfällen uttryckt oro över de hemlösas situation. Utskottet noterar med tillfredsställelse att medel avsatts ur Allmänna arvsfonden och att regeringen nu också föreslår ett särskilt anslag för utvecklingsinsatser för åtgärder för hemlösa. Det är också mycket angeläget att Socialstyrelsen får i uppdrag att göra en ny kartläggning av situationen för de hemlösa. Utskottet delar uppfattningen i motion So259 (v) att slutmålet måste vara att människor skall kunna få egna bostäder. En lösning på hemlöshetsproblemen förutsätter ett brett spektrum av initiativ och en bred förankring. Utskottet anser därför att medlen bör disponeras av regeringen. De initiativ som tas skall ske inom ramen för en bredare politisk samverkan. För att säkerställa att angelägna projekt kommer till stånd bör den statliga andelen av finansieringen kunna överstiga 50 %. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna So259 (v) och So330 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Utskottet tillstyrker den föreslagna medelstillelningen.

Moderaterna föreslår i motionerna So425 yrkande 12 och So456 yrkande 2 att 100 miljoner kronor anslås till ett nytt anslag *Bostadsstöd till*

funktionshindrade (B 21). Utskottet finner inte skäl att föreslå ett nytt anslag. Motionerna avvisas därmed.

Moderaterna föreslår vidare i motion So425 yrkande 13 att 300 miljoner kronor anvisas under ett nytt anslag *Statsbidrag till psykiskt sjuka (B 22)*. I motion So213 (m) begärs ett tillkännagivande om psykiskt sjuka. Motionärerna anser att regeringen skall förelägga riksdagen ett förslag om att psykiskt funktionshindrade skall ingå som personkrets enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I avvaktan på detta vill motionärerna inrätta ett särskilt stimulansbidrag till kommunerna för att dessa mer aktivt än i dag skall arbeta med denna glömda grupp. Utskottet konstaterar att psykiatrireformen bl.a. innebar att särskilda resurser avsattes för denna grupp av funktionshindrade. Av Socialstyrelsens årsrapport för psykiatrireformen 1998 framgår att ett stort antal sociala projektverksamheter nu har startat och att ca 85 % av kommunerna genomfört eller håller på att genomföra inventeringar av målgruppen. Socialstyrelsen kommer att lämna sin slutrapport om reformen i maj 1999. Utskottet är inte berett att nu föreslå ett nytt anslag. Motionerna avvisas därmed.

Centerpartiet har i ett par motioner, Fi210 yrkande 8 (delvis) och So314 yrkande 21, föreslagit ett nytt anslag för *Hemservicecheckar (B 23)*. Motionärerna anser att pensionärshushållens behov av vardaglig service skulle kunna tillgodoses genom att staten stimulerar den privata tjänstesektorn via ett system med hemservicecheckar. Utskottet konstaterade i våras i samband med behandlingen av den ekonomiska vårpropositionen att kommunernas möjlighet att leva upp till sina åtaganden bl.a. avseende hemtjänsten förbättras när kommunernas ekonomiska situation stärks genom ökade statsbidrag. De resurser som regeringen föreslagit under anslaget B 1 för bl.a. uppsökande verksamhet inom hemtjänsten bör kunna leda till bättre hemtjänstinsatser. Utskottet avvisar därmed motionsyrkandena.

De i propositionen föreslagna medelsanvisningarna till *Vissa statsbidrag inom handikappområdet (B 2)*, *Statsbidrag till vårdartjänst m.m. (B 3)*, *Ersättning för texttelefoner (B 6)*, *Bilstöd till handikappade (B 7)*, *Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder (B 11)*, *Statens institut för särskilt utbildningsstöd (B 12)*, *Statens nämnd för internationella adoptioner (B 15)*, *Statens institutionsstyrelse (B 16)* och *Alkoholsortimentsnämnden (B 18)* har inte mött någon erinran i form av motioner. Utskottet har inget att erinra mot de föreslagna medelsanvisningarna.

Socialstyrelsen (C)

Regeringen föreslår att 407 357 000 kr anvisas under anslaget *C 1 Socialstyrelsen*. Centerpartiet föreslår i motion Fi210 (c) yrkande 8 (delvis) att 5 miljoner kronor skall överföras från detta anslag till anslaget B 1 Barnombudsmannen. Utskottet har nyss avvisat yrkandet. Utskottet har inget att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning till anslaget C 1.

Utskottet vidhåller sin inställning i frågan om inrättande av en medicinalstyrelse och avvisar därför motion So257 (m) yrkande 8.

Utskottet ställer sig inte heller bakom förslaget i motion So229 (fp) om omorganisation av Socialstyrelsen. Även denna motion avvisas.

1998/99:SoU1

Stöd till forskning (D)

Utskottet har inget att erinra mot förslaget till medelsanvisning till anslaget *D 2 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning*.

Som en konsekvens av vad utskottet anfört beträffande anslaget A 3 minskas anslaget *D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning* med en miljon kronor till 104 580 000 kr.

Sammanfattande bedömning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet för år 1999 (som det beskrivs under avsnitt 3.2, rätteligen).

Med hänsyn till vad som anförts om anslagens storlek och användning föreslår utskottet att riksdagen anvisar anslag för budgetåret 1999 enligt Utskottets förslag i bilaga 3.

Vidare föreslås riksdagen godkänna riktlinjerna för fördelningen av statsbidrag till frivilligorganisationer på det sociala området i enlighet med avsnitt 5.5.

Utskottet anser att den särskilde utredaren som har i uppdrag att bl.a. se över statsbidragen till handikapporganisationerna bör få tilläggsdirektiv om att frivilligorganisationernas redovisning bör baseras på kön. Vad utskottet anfört med anledning av motion So393 (v) yrkande 1 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet anser vidare att regeringen skall återkomma till riksdagen under våren 1999 med förslag angående 65-årsgränsen för rätt till personlig assistans. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna So274 (mp) yrkande 2, So376 (kd) yrkande 11, So425 (m) yrkande 8, So455 (c) yrkande 13 och So465 (fp) yrkande 2 bör riksdagen som sin mening ge regeringen tillkänna.

Vad utskottet anfört om äkta makars eller sambors ansvar för hem och hushåll samt om barns rätt till personlig assistent bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna med anledning av motionerna So274 (mp) yrkande 1, So286 (v) yrkandena 2, 5 och 7, So287 (v), So325 (s), So376 (kd) yrkande 9, So416 (m), So445 yrkandena 1 och 2, So455 (c) yrkande 14 och So465 (fp) yrkande 3.

En lösning på hemlöshetsproblemen förutsätter ett brett spektrum av initiativ och en bred förankring. Utskottet anser därför att medlen bör disponeras av regeringen. De initiativ som tas skall ske inom ramen för en bredare politisk samverkan. Vad utskottet anfört med anledning av motionerna So259 (v) och So330 (s) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet avstyrker samtliga motioner förtecknade i bilaga 4.

Regeringen har begärt fyra bemyndiganden av riksdagen om att åta sig ekonomiska förpliktelser under år 1999 som innebär utgifter under år 2000 och senare. Dessa bemyndiganden har inte mött någon erinran i form av motioner.

Utskottet tillstyrker att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget *A 8 Folkhälsoinstitutet*, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 108 miljoner kronor under år 2000 och senare, i fråga om ramanslaget *B 16 Statens institutionsstyrelse*, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare, i fråga om ramanslaget *C 1 Socialstyrelsen*, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare samt i fråga om ramanslaget *D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning*, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtagande innebär utgifter på högst 330 miljoner kronor under år 2000 och senare.

Övrig statlig verksamhet

Apoteket AB (publ) – begäran om bemyndigande

I *budgetpropositionen* föreslår regeringen att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Apoteket AB (publ) om bolagets fortsatta verksamhet i enlighet med de riktlinjer som riksdagen tidigare ställt sig bakom.

Riksdagen bemyndigade i juni 1996 regeringen att vidta de åtgärder som behövs för att nå ett hundra procentigt statligt ägande av Apoteksbolaget AB (publ), sedan den 1 januari 1998 benämnt Apoteket AB (publ). Staten har nu förvärvat Apoteksbolaget AB:s pensionsstiftelses tredjedel av aktierna i Apoteket AB. Bolaget är därmed helägt av staten.

Läkemedelsdistributionen inom den öppna vården sker genom ca 600 apotek och ca 1 000 apoteksombud. Den slutna vårdens behov av läkemedel tillgodoses av Apoteket AB via ettåriga entreprenadavtal med sjukvårdshuvudmännen genom ca 100 särskilda sjukhusapotek.

Vid bolagsstämmor i Apoteksbolaget AB har staten som ägare uttryckt att bolaget skall vidta åtgärder för att minska kostnaderna för verksamhetsåren 1998 och 1999 med sammanlagt 400 miljoner kronor. Apoteket AB har i skrivelser till Socialdepartementet i mars och april 1998 preliminärt visat att besparingarna genomförts.

Regeringen har bemyndigats att för åren 1997 och 1998 träffa överenskommelse med Apoteket AB om bolagets verksamhet (prop. 1996/97:27, bet. 1996/97:SoU5, rskr. 1996/97:58). Frågan om den framtida läkemedelsdistributionen har utretts av Läkemedelsdistributionsutredningen som lämnade betänkandet *Läkemedel i vård och handel* (SOU 1998:28) till regeringen i januari i år. Enligt budgetpropositionen bereds utredarens förslag för närvarande inom Regeringskansliet, varför eventuella förändringar med anledning av utredarens förslag inte kan genomföras i år.

Avtal om verksamheten måste sålunda träffas för tiden efter den 31 december 1998, då nu gällande avtal löper ut.

I *motion So423 av Ulf Kristersson m.fl. (m)* yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om upphävande av apoteksbolagsmonopolet (*yrkande 7*). Statens besparingskrav har enligt motionärerna lett till förslag om nedläggning av 25 apotek. Motionärerna anser att staten har sviktat i sitt ägaransvar och att regeringen tillämpar en form av direktstyrning av bolaget som knappast kan vara förenlig med aktiebolagslagen. Det föreligger enligt motionärerna en rad missförhållanden inom monoopolet. Bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet bör upphävas från den 1 juli 1999. En avreglering på området, förenklade hanteringsmetoder, konkurrens från postorderdistribution och nya apoteksformer m.m. skulle leda till rationaliseringseffekter om cirka en miljard kronor på tre till fem år, sägs det i motionen.

I *motion So318 av Lars Björkman och Ola Karlsson (m)* begärs tillkännagivanden om vad i motionen anförts om utövandet av statens ägande i syfte att motverka fortsatt apoteksmonopol, om konkurrensutsättning av läkemedelsförsäljning samt om privatisering av Apoteket AB (*yrkandena 1–3*). Genom att bl.a. investera i ett omfattande centraliserat datorsystem cementerar Apoteket AB sitt monopol på läkemedelsmarknaden. Motionärerna anser att den statliga huvudmannen bör se till att Apoteket AB inte saboterar möjligheterna till en fri och konkurrensutsatt läkemedelsförsäljning. Apoteksmonopolet bör avvecklas så snabbt som möjligt. Apoteket AB bör först konkurrensutsättas och därefter privatiseras, anför det.

I *motion Fi210 av Lennart Daléus m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om konkurrensutsättning och utförsäljning av enskilda apotek (*yrkande 9*). Enligt motionärerna kan stora rationaliseringsvinster göras genom att avveckla Apoteket AB:s monopolställning. Besparingarna skulle uppgå till ca 130 miljoner kronor år 1999, 450 miljoner kronor år 2000 och 500 miljoner kronor år 2001. Motionärerna anser att riksdagen bör avslå regeringens begäran om bemyndigande avseende Apoteket AB:s verksamhet samt att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om konkurrensutsättning och utförsäljning av enskilda apotek.

I *motion N333 av Eva Flyborg m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om vad i motionen anförts om att bryta Apoteksbolagets försäljningsmonopol (*yrkande 6*). Motionärerna anser att Läkemedelsverket bör få i uppgift att utfärda tillstånd att bedriva detaljhandel med läkemedel till sådan fysisk eller juridisk person som uppfyller vissa krav på farmaceutisk kompetens.

Utskottets bedömning

I budgetpropositionen föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att träffa avtal med Apoteket AB (publ) om bolagets fortsatta verksamhet i enlighet med de riktlinjer som riksdagen tidigare ställt sig bakom. I motioner från Moderaterna, Centerpartiet respektive Folkpartiet föreslås att Apoteket AB:s

monopol skall avvecklas. Centerpartiet anser vidare att riksdagen bör avslå regeringens begäran om bemyndigande.

Utskottet delar bedömningen i propositionen att det är nödvändigt att regeringen träffar avtal med Apoteket AB om bolagets verksamhet i avvaktan på att behandlingen av Läkemedelsdistributionsutredningens förslag slutförs. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag om bemyndigande. Enligt utskottets mening bör vidare regeringens beredning av utredningsförslaget avvaktas innan riksdagen tar något initiativ i frågan om avveckling av apoteksmonopolet. Utskottet avstyrker därför motionerna So318 (m) yrkandena 1–3, So423 (m) yrkande 7, Fi210 (c) yrkande 9 och N333 (fp) yrkande 6.

Systembolaget AB

I *budgetpropositionen* föreslås att riksdagen medger att den statliga garantin för pensionsförpliktelser vid Systembolaget höjs till 650 miljoner kronor.

Systembolaget är ett av staten helägt företag. I koncernen ingår förutom Systembolaget AB också det helägda dotterbolaget Lagena Distribution AB. Verksamheten omfattar detaljhandel och partihandel med alkoholdrycker.

Såväl löne- som pensionsadministrationen för Lagena Distribution AB handhas av Systembolaget. För Lagena tillämpas samma pensionsreglemente som för Systembolaget. För att bolagets avsättningar skall vara avdragsgilla vid inkomsttaxeringen krävs att pensionsutfästelserna är tryggade genom en statlig garanti. Statens garanti för koncernens pensionsskuld är för närvarande 600 miljoner kronor.

Systembolagets styrelse har i skrivelse till Socialdepartementet hemställt om en höjning till 700 miljoner kronor.

I budgetpropositionen anføres att en statligt utfärdad garanti i dag utgör en särlösning i jämförelse med hur övriga bolag med statligt ägande tryggt sina pensionsförpliktelser. För att bedöma frågan om förändring av tryggandeform behövs bl.a. en belysning av alternativa tryggandeformer, de kostnadsmässiga aspekterna av dessa samt de praktiska konsekvenserna av en övergång från en tryggandeform till en annan. Systembolaget har börjat undersöka förändrade former för fortsatt tryggande av pensionsåtagandena.

Regeringen, som gör bedömningen att en eventuellt förändrad form för tryggandet bör kunna införas under år 1999, föreslår att den statliga garantin fr.o.m. år 1999 bör höjas till totalt 650 miljoner kronor.

Utskottets bedömning

Utskottet har inget att erinra mot att riksdagen medger att den statliga garantin för Systembolagets pensionsförpliktelser höjs till 650 miljoner kronor.

I *budgetpropositionen* föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL).

I 2 kap. 3 § AFL anges bl.a. att ersättning från försäkringen skall lämnas för tandvård som ges vid odontologisk fakultet. Efter en ändring i högskolelagen (1992:1434) skall begreppet vetenskapsområde användas i stället för fakultet efter den 1 januari 1999. Regeringen föreslår därför att orden "odontologisk fakultet" i 2 kap. 3 § AFL skall bytas ut mot "högskola där odontologisk utbildning och forskning bedrivs". Förslaget innebär enligt regeringen inte någon ändring i sak.

Utskottets bedömning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med den ändringen att i tredje stycket ordet "legitimerad" skall läggas till före ordet "tandhygienist". Eftersom det är fråga om en ändring i en författning som ännu inte trätt i kraft är ikraftträdandebestämmelsen i förevarande fall obehövlig.

Övriga motioner med anledning av budgetpropositionen

I *motion So418 av Birger Schlaug m.fl. (mp)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beräknad fördelning på anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåren 2000 och 2001 enligt tabell (*yrkande 1*). Motionärerna anför att de, med anledning av den budgetöverenskommelse som Miljöpartiet de gröna träffat med regeringen, inte föreslår några avvikelser från regeringens budgetförslag för år 1999 inom utgiftsområdet. De är positiva till de prioriteringar som regeringen föreslår för år 1999. För år 2000 och 2001 vill de förstärka högkostnadsskyddet för läkemedel och läkarvård med 250 miljoner kronor per år. På sikt vill de föra in tandvården i högkostnadsskyddet. De föreslår ökad satsning på information i skolorna om tobakens skadeverkningar, 20 miljoner kronor per år, och förstärkta resurser till Barnombudsmannen, 2 miljoner kronor per år. Slutligen föreslår de 90 miljoner kronor per år till Statens institutionsstyrelse så att staten kan ta ett större ekonomiskt ansvar för tvångsvården. De kommuner som av ekonomiska skäl inte anser sig ha råd att köpa LVM-vård skall härigenom ges ekonomiska incitament att ompröva sina ställningstaganden.

I *motion So391 av Gudrun Schyman m.fl. (v)* yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ökade bidrag till landstingen och kommunerna under kommande mandatperiod (*yrkande 2*). Motionärerna anför att det talas mycket om vårdgarantier, men de tror för sin del att det allra viktigaste är att ge sjukvården en resursgaranti och att det tillförs mer pengar under ett antal år framöver. Därigenom skulle det åter bli

Utskottets bedömning

Utskottet är inte berett att nu föreslå någon uppdelning på anslag av den preliminära fördelningen av utgifterna under utgiftsområdet för åren 2000 och 2001. Motion So418 (mp) yrkande 1 avstyrks därmed.

Utskottet har i annat sammanhang (bet. 1998/99:SoU3) nyligen uttalat att det är angeläget att väntetider till vård och behandling minskar samt att de under senare tid såväl beslutade som aviserade statsbidragshöjningarna till kommuner och landsting ger ökade möjligheter att vidta åtgärder för att bl.a. minska väntetiderna i vården. Motion So391 (v) yrkande 2 är delvis tillgodosedd och avstyrks därmed.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *mål inom utgiftsområde 9*
att riksdagen godkänner målet för utgiftsområdet i enlighet med vad regeringen förordat i propositionen,
2. beträffande *anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg*
att riksdagen
 - a) med anledning av regeringens förslag anvisar anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1999 enligt utskottets förslag i bilaga 3,
 - b) godkänner de i propositionen föreslagna riktlinjerna för fördelning av statsbidrag till frivilligorganisationer på det sociala området,
 - c) med anledning av motion 1998/99:So393 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om tilläggsdirektiv till den särskilde utredaren av statsbidrag till handikapporganisationerna,
 - c) med anledning av motionerna 1998/99:So274 yrkande 2, 1998/99:So376 yrkande 11, 1998/99:So425 yrkande 8, 1998/99:So455 yrkande 13 och 1998/99:So465 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om 65-årsgränsen för rätt till personlig assistans,
 - d) med anledning av motionerna 1998/99:So274 yrkande 1, 1998/99:So286 yrkandena 2, 5 och 7, 1998/99:So287, 1998/99:So325, 1998/99:So376 yrkande 9, 1998/99:So416, 1998/99:So445 yrkandena 1 och 2, 1998/99:So455 yrkande 14 och 1998/99:So465 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om äkta makars eller sambors ansvar för hem och hushåll samt om barns rätt till personlig assistans och

e) med anledning av motionerna 1998/99:So259 och 1998/99:So330 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om att anslaget B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa bör disponeras av regeringen,

f) avslår de motionsyrkanden som förtecknats i bilaga 4,

3. *beträffande bemyndigande angående ramanslaget A 8 Folkhälsoinstitutet*

att riksdagen bemyndigar regeringen, att i fråga om ramanslaget A 8 Folkhälsoinstitutet, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 108 miljoner kronor under år 2000 och senare,

4. *beträffande bemyndigande angående ramanslaget B 16 Statens institutionsstyrelse*

att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget B 16 Statens institutionsstyrelse, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare,

5. *beträffande bemyndigande angående ramanslaget C 1 Socialstyrelsen*

att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget C 1 Socialstyrelsen, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som innebär utgifter på högst 20 miljoner kronor under år 2000 och senare,

6. *beträffande bemyndigande angående ramanslaget D 1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning*

att riksdagen bemyndigar regeringen att, i fråga om ramanslaget D1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning, under år 1999 åta sig ekonomiska förpliktelser som inklusive tidigare åtaganden innebär utgifter på högst 330 miljoner kronor under år 2000 och senare,

7. *beträffande bemyndigande att träffa avtal med Apoteket AB*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:So318, 1998/99:So423 yrkande 7, 1998/99:Fi210 yrkande 9 och 1998/99:N333 yrkande 6 bemyndigar regeringen att träffa avtal med Apoteket AB (publ) om bolagets fortsatta verksamhet i enlighet med de riktlinjer som riksdagen tidigare ställt sig bakom,

8. *beträffande den statliga garantin för Systembolagets pensionsförpliktelser*

att riksdagen medger att den statliga garantin för Systembolagets pensionsförpliktelser höjs till 650 miljoner kronor,

9. *beträffande förslaget till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring*

att riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring med dels ändringen att i tredje stycket ordet legitimerad skall läggas till före ordet tandhygienist, dels att vad som sägs om ikraftträdandet utgår,

10. *beträffande fördelning på anslag för åren 2000 och 2001*

att riksdagen avslår motion 1998/99:So418 yrkande 1,

11. *beträffande ökade bidrag till landsting och kommuner*

att riksdagen avslår motion 1998/99:So391 yrkande 2.

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m)¹, Susanne Eberstein (s), Leif Carlson (m)¹, Hans Karlsson (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m)¹, Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd)¹, Cristina Husmark Pehrsson (m)¹, Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c)¹, Kerstin Heinemann (fp)¹, Catherine Persson (s), Tullia von Sydow (s) och Rosita Rungrund (kd)¹.

1) Har ej deltagit i beslutet under moment 2.

Särskilda yttranden

1. Chris Heister, Leif Carlson, Hans Hjortzberg-Nordlund och Cristina Husmark Pehrsson (alla m) anför:

Riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister fastställde den 2 december 1998 ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samtidigt godkändes en preliminär fördelning av statens utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (bet. 1998/99: FiU1, rskr 38).

Moderata samlingspartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Våra förslag syftar till att skapa förutsättningar för ett ekonomiskt, kulturellt och socialt växande Sverige. Genom en större enskild sektor och ett starkare civilt samhälle kan både företag och människor växa. Massarbetslösheten kan steg för steg pressas tillbaka samtidigt som den sociala tryggheten också i andra bemärkelser kan öka genom att hushållen får en större ekonomisk självständighet.

Vi har föreslagit en långtgående växling från subventioner och bidrag till omfattande skattesänkningar för alla, främst låg- och medelinkomsttagare samt upphävandet av skadliga och kostsamma monopol. Samtidigt värnar vi de människor som är i störst behov av gemensamma insatser och som har små eller inga möjligheter att påverka sin egen situation. Vi slår också fast att det allmänna skall tillföras resurser för att på ett tillfredsställande sätt kunna genomföra de uppgifter som måste vara gemensamma.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

För budgetåret 1999 förordar vi en ny tandvårdsförsäkring som innebär ett gott skydd för personer med höga tandvårdskostnader och samtidigt lägre offentliga utgifter. Högkostnadsskyddet för grupper med stora odontologiska vårdbehov måste prioriteras i förhållande till andra i och för sig angelägna insatser. Landstingens dubbla roll som finansör och producent måste avskaffas. Vi vill införa fri konkurrens inom barn- och ungdomstandvården och skapa konkurrensneutralitet mellan privata och offentliga vårdgivare. Tandvårdslagen bör ändras så att den endast innehåller krav på att landstingen skall verka för en god tandhälsa och att en tillfredsställande etablering finns inom tandvården. Vidare bör stadgas att landstingen inte får subventionera vuxentandvården. Förslagen skulle ge en besparing år 1999 om 175 miljoner kronor.

Vi vill införa en ny läkemedelsförsäkring och genomföra rationaliseringar inom läkemedelsförsörjningen. Bland annat bör kostnadsansvaret för läkemedel i öppenvården återföras till staten, lagen om receptregister avskaffas och ett nytt högkostnadsskydd införs. Dessa förslag innebär en besparing på drygt 4 miljarder kronor.

Vi motsätter oss en minskning av anslaget för hiv/aidspreventivt arbete liksom en överföring av medel från anslag A 4 inom utgiftsområde 9 till utgiftsområde 25. Syftet med överföringen är att underlätta avvecklingen av det statliga stödet till hiv/aidsarbetet. Detta ger fel signaler om att det offentliga nu inte anser att hiv är farligt längre.

Handikapporganisationernas rekreationsanläggningar bör enligt vår mening få stöd med 15 miljoner kronor för år 1999, dvs. samma nivå som år 1997. Vi motsatte oss den neddragning som regeringen föreslog föregående år och anser att stödet bör återställas. Det är centralt att funktionshindrade och deras anhöriga ges möjlighet till rekreation vid anläggningar som är särskilt anpassade för specifika funktionshinder.

Vidare anser vi att assistansreformen skall återställas och utvecklas. Detta innebär att rätten till assistans vid vistelse i barnomsorg, skola och dagcenter bör återinföras, schabloniseringen av assistansersättningen bör avskaffas och finansieringsansvaret för de 20 första assistanstimmarna per vecka återgå till staten. Förändringen av ersättningen för assistansen måste ske i samråd med handikapporganisationerna. Vi anser att barns rätt till personlig assistans måste värnas. Totalt har vi avsatt ytterligare drygt 1,5 miljarder kronor till denna verksamhet. I resursförstärkningen ligger också medel för fortsatt personlig assistans åt den som fyller 65 år och som tidigare har haft rätt till personlig assistans.

Vi vill anvisa ytterligare 4 miljoner kronor till Handikappombudsmannen, så att myndigheten ges möjlighet att kartlägga hur kommunerna följer upp FN:s standardregler för funktionshindrade.

Ett särskilt bostadsstöd till personer med funktionshinder bör införas för att underlätta för dem att bo kvar i handikappanpassade bostäder. Kostnaden har vi beräknat till 100 miljoner kronor.

De psykiskt funktionshindrade bör ingå i personkretsen enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I avvaktan på detta anser vi att ett särskilt stimulansbidrag bör utgå till kommunerna för att dessa mer aktivt

än i dag skall arbeta med denna glömda grupp funktionshindrade. För detta har vi beräknat 300 miljoner kronor.

Vi anser att Alkoholinspektionen skall avskaffas fr.o.m. 1 januari 1999 då den strider mot gällande EG-rätt. Inga medel borde därför anvisas till verksamheten.

Vi anser att det nya anslaget B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa bör disponeras av Socialstyrelsen och inte av regeringen.

Vi vidhåller att en medicinalstyrelse bör inrättas med dagens Socialstyrelse som grund. En sådan medicinalstyrelse skall ansvara för att följa utvecklingen och ta initiativ avseende forskning och utbildning, godkänna vårdgivare och legitimera sjukvårdspersonal, svara för kvalitetssäkring och regelbunden medicinsk revision samt utgöra en instans dit allmänheten kan vända sig med sina klagomål.

Slutligen vill vi anföra att Apoteksbolagets monopol bör upphävas. Regeringen har sviktat i sitt ägaransvar och tillämpar en form av direktstyrning av bolaget som knappast kan vara förenlig med aktiebolagslagen. Vi anser att bestämmelserna om detaljhandelsmonopolet bör upphävas från den 1 juli 1999. En kompetensreglering gällande rätt att bedriva apoteksrörelse erfordras. Bestämmelser härom kan ingå i läkemedelslagen. En avreglering på området, förenklade hanteringsmetoder, konkurrens från postorderdistribution och nya apoteksformer m.m. skulle leda till rationaliseringseffekter om ca 1 miljard kronor på tre till fem år.

2. Ingrid Burman och Rolf Olsson (båda v) anför:

Vänsterpartiet står bakom riksdagens beslut den 2 december 1998 om den ekonomiska ramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1999 liksom beslutet om preliminär ram för budgetåren 2000 och 2001 (bet. 1998/99:FiU1, rskr 38).

I några frågor vill vi markera vår inställning. Vi tycker att det är värdefullt att regeringen föreslår utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa. Vi accepterar att utvecklingsmedlen skall disponeras av regeringen eftersom det skapar förutsättningar för en bredare politisk samverkan kring insatserna.

Vi anser att schabloniseringen av assistansersättningen snarast bör tas bort och ersättas med en individuellt anpassad ersättningsform som motsvarar den enskildes behov av assistans. Intressegruppen för assistansberättigade har tagit fram en bra modell som skulle kunna utgöra en grund för det fortsatta arbetet.

Vidare anser vi att regeringen borde utreda hur organisationer som bedriver samhällsnyttig verksamhet skall få möjlighet att få samhällsstöd. Exempel på sådana organisationer är Amningshjälpen, Kilen, Noaks Ark, ROKS och Organisationen mot plötslig spädbarnsdöd.

Vi utgår dock från att utgiftsramarna för år 2000 och 2001 övervägs på nytt i samband med vårbudgeten 1999. Vi vill understryka behovet av att ge sjukvården en resursgaranti. Detta är viktigare än en vårdgaranti. Sjukvården behöver tillföras mer pengar under ett antal år framöver. Därigenom skulle

3. Lars Gustafsson och Rosita Runegrund (båda kd) anför:

Riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister fastställde den 2 december 1998 ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samtidigt godkändes en preliminär fördelning av statens utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (bet. 1998/99: FiU1, rskr 38).

Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Vårt budgetalternativ siktar på att öka sysselsättningen så kraftfullt att välfärden kan tryggas för alla. Målet är att ge möjlighet till ett bättre liv för fler, ökad välfärd och livskvalitet. Vi förespråkar en social och ekologisk marknads ekonomi. Vi vill särskilt prioritera sex områden. Det gäller politiken för att skapa långsiktigt goda tillväxtförutsättningar som kan bidra till att minska arbetslösheten och öka välfärden. För att göra det möjligt att fler skall kunna leva på sin lön samt öka rättvisan bör skatterna sänkas för låg- och medelinkomsttagare samt barnfamiljers och pensionärers ekonomiska situation förbättras. Vidare bör vården, omsorgen och skolan inom kommunsektorn ges bättre förutsättningar. Slutligen bör ett återupprättande av rättssamhället prioriteras. Kristdemokraterna anser också att kommuner och landsting borde erhålla ytterligare 1,8 miljarder kronor de närmaste två åren utöver regeringens förslag. På lång sikt anser vi att det bara är tillkomsten av nya jobb som kan säkerställa finansieringen av ökade behov i offentlig sektor.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Vi vill betona att vi anser att högkostnadsskyddet i sjukförsäkringen inte fyller sin uppgift eftersom många kostnader för den enskilde inte inkluderas däri. På sikt bör sjuk- och tandvårdsförsäkringarna samordnas. Vi anser att en utredning skyndsamt bör tillsättas med denna inriktning. Även frågan om kostnader för hjälpmedel bör tas med i utredningen. I avvaktan på detta är vi beredda att anslå ytterligare 200 miljoner kronor till tandvårdsförsäkringen för att undvika en alltför stor ökning av självriskan.

Vi vill betona att överföringen av vissa medel från anslaget för insatser mot aids till allmänna bidrag till kommuner inte får innebära någon nedprioritering av insatserna för den hiv/aidsförebyggande verksamheten.

Vi accepterar inga nedskärningar på handikappområdet. Därför bör ytterligare 300 miljoner kronor avsättas för att förbättra stödet till personer med personlig assistans. Bl.a. bör schablonersättningen tas bort. Schabloniseringen innebär att vissa grupper av funktionshindrade får för mycket ersättning medan svårt funktionshindrade inte längre klarar att anställa en personlig assistent. I likhet med Intressegruppen för

assistansberättigade anser vi att en förenklad årsredovisning kan användas. Vi anser också att kontinuiteten och en god omvårdnad kräver att den som erhållit rätt till assistans skall få behålla denna även efter 65-årsdagen. Vidare anser vi att barns rätt till personlig assistans måste värnas.

Vi vill framhålla att spelberoende är ett folkhälsoproblem av större omfattning än man tidigare trott. Det är viktigt att få mer kunskap om detta och att utveckla vård- och behandlingsinsatserna för personer med spelberoende.

Organisationsstödet för nykterhetsrörelsens centrala verksamhet bör enligt vår mening även i fortsättningen administreras av Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till nykterhetsorganisationer m.m. De av regeringen föreslagna riktlinjerna för bidragsgivningen bör därmed avvisas. Vi anser också att regeringen bör återkomma med förslag till hur Amningshjälpens verksamhet kan stödjas.

Slutligen anser vi att det nya anslaget B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa bör disponeras av Socialstyrelsen och inte av regeringen.

4. Kenneth Johansson (c) anför:

Riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister fastställde den 2 december 1998 ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samtidigt godkändes en preliminär fördelning av statens utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (bet. 1998/99: FiU1, rskr. 38).

Centerpartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Centerpartiet eftersträvar en stark svensk ekonomi med sunda statsfinanser och tillväxt. Det långsiktiga målet för den ekonomiska politiken är en miljömässigt hållbar ekonomi. Företagande och kreativitet skall ha goda möjligheter att blomstra. Centerpartiet vill riva hindren för företagande genom enklare regler och ökad flexibilitet. Det behövs regional balans med företagande och sysselsättning i hela landet. Socialt ansvar och gemenskap skall präglade samhället och ge trygghet åt alla. En sund ekonomisk politik med budgetbalans och låga räntor är en förutsättning för långsiktig välfärd.

Vi vill skapa ett samhälle med lika möjligheter för alla människor oberoende av bakgrund. Vården och omsorgen skall utgå från den enskilda människans behov och utövas i enlighet med patientens önskemål och aktiva val. Människors förmåga att skaffa sig kunskap om och påverka sitt hälsotillstånd skall vara vägledande för organisationen av sjukvården. Centerpartiet anser att alla människor har rätt till grundläggande social trygghet. Välfärdspolitiken skall ge människorna lika möjligheter och vara rättvis.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Jag anser att ett system med statligt subventionerade hemservicecheckar bör införas för att tillgodose pensionärshushållens behov av vardaglig service. Centerpartiet har i sitt budgetalternativ avsatt drygt 0,5 miljarder kronor för detta. Behoven inom det kommunala omsorgsområdet är stora. Många pensionärshushåll, som inte erhåller hemtjänst, är ändå i behov av service. Den som önskar hjälp utöver det som den kommunala hemtjänsten tillhandahåller skulle kunna hämta och betala en av staten subventionerad check på posten eller försäkringskassan. Förslaget innebär samtidigt en stimulans till den privata tjänstesektorn.

Centerpartiet anser att en ökad konkurrens inom barn- och ungdomstandvården är av väsentlig betydelse för att öka den enskildes valfrihet och effektiviteten inom den kommunala sektorn.

Utskottet har föreslagit att 1 miljon kronor avsätts till Rikskvinnocentrum genom en omfördelning inom utgiftsområdet. Detta är bra men inte tillräckligt. En förutsättning för Rikskvinnocentrums fortsatta verksamhet är såväl ett statligt som ett landstingskommunalt engagemang. Detta anser jag måste beaktas vid statens överläggningar med landstingen i olika finansieringsfrågor.

Schablonersättningen för personlig assistans täcker inte alla kostnader för den personliga assistansen, t.ex. kostnader för vidareutbildning och kompetensutveckling. Jag anser därför att Riksförsäkringsverket i sin översyn av ersättningen för personlig assistans skall väga in de synpunkter som framförts om ersättningsnivån och ersättningsformen. Stödet skall vara rättvist, enkelt och värna valfriheten. Vidare anser jag att barns rätt till personlig assistans måste säkras. Det föreligger en skillnad mellan riksdagens beslut och myndighetens föreskrifter. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag till ändring så att barnens rätt klargörs.

Jag avvisar förslaget om att stödet till frivilligorganisationerna inom det sociala området skall administreras av Socialstyrelsen. Jag har inget att erinra mot att stödet samordnas eller att det får den inriktning som regeringen anger. Däremot vill jag att det rådgivande organ som regeringen anser att Socialstyrelsen skall utse i stället får en självständig ställning. Fördelningen av stödet bör således ske av en oberoende kommitté där representanter för frivilligorganisationerna ingår.

Jag anser också att regeringen borde återkomma med förslag till hur Amningshjälpens verksamhet kan stödjas.

Barnombudsmannen borde tillföras ytterligare 5 miljoner kronor genom en omfördelning från Socialstyrelsen. Härigenom skulle BO ges möjlighet att utforma underlag för arbetet i kommuner och frivilligorganisationer med att genomföra FN:s barnkonvention enligt de metoder som använts i Agenda 21-arbetet.

Centerpartiet har tidigare (bet. 1997/98:SoU24) avvisat regeringens investeringsbidrag för byggande av äldreboende. Behoven är olika. Vissa kommuner har behov av att satsa på nya lokaler och bättre yttre förutsättningar, andra kommuner behöver göra insatser för att t.ex. förbättra den sociala miljön. Jag anser att medlen under anslaget för Bidrag till äldreboende borde föras över till det generella kommunbidraget. Kommu-

nera kan med stöd av de nationella målen för äldrepolitiken själva klara att bedöma hur resurserna bäst skall användas.

Jag anser att det nya anslaget B 20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa bör disponeras av Socialstyrelsen och inte av regeringen.

Slutligen anser jag att stora rationaliseringsvinster skulle kunna göras genom att Apoteksbolagets monopol avvecklades. Riksdagen borde uppdra åt regeringen att återkomma med förslag om konkurrensutsättning och utförsäljning av enskilda apotek.

5. Kerstin Heinemann (fp) anför:

Riksdagens majoritet bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister fastställde den 2 december 1998 ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena samt beräkningen av statens inkomster avseende 1999 i den statliga budgeten. Samtidigt godkändes en preliminär fördelning av statens utgifter på utgiftsområden för åren 2000 och 2001 (bet. 1998/99: FiU1, rskr. 38).

Folkpartiet har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Folkpartiet anser att det krävs skattesänkningar för att skapa förutsättningar för nya jobb. Budgetalternativet är utformat så att det ger utrymme för sådana skattesänkningar och skapar marginal för höjningar av utgifter som kan drivas fram av den sämre konjunkturen. Våra mål för budgetpolitiken är att skatter som hindrar nya jobb skall sänkas, utgiftskvoten skall sänkas och de offentliga finansernas konjunktorkänslighet minska, vård och skola skall prioriteras.

Då riksdagens majoritet har en annan inriktning av politiken deltar vi inte i det nu aktuella beslutet om anslagsfördelning inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.

Folkpartiet har vid flera tillfällen uppmärksammat de växande vårdköerna. Vi vill aktivera pengar som i dag går till passiv sjukskrivning i sjukförsäkringen till att i stället användas till att korta vårdköerna. Folkpartiet anser att en nationell vårdgaranti omfattande alla diagnoser och behandlingar skall införas. Partiet anser också att det behövs fler alternativ och ökad konkurrens inom vården. Detta bidrar till en ökad kostnadspress som skulle kunna frigöra avsevärda summor som kan användas till att ge mer vård för pengarna.

Jag anser att ett nytt högkostnadsskydd bör införas för läkemedel respektive för läkarbesök i öppenvården om vardera 1 000 kr. Folkpartiet har i sitt budgetalternativ avsatt 400 miljoner kronor för detta.

Utskottet har föreslagit att 1 miljon kronor avsätts till Rikskvinnocentrum genom en omfördelning inom utgiftsområdet. Detta är bra men inte tillräckligt. En förutsättning för Rikskvinnocentrums fortsatta verksamhet är såväl ett statligt som ett landstingskommunalt engagemang. Detta anser jag måste beaktas vid statens överläggningar med landstingen i olika finansieringsfrågor.

Jag anser att situationen för hiv/aidssmittade i Sverige inte ger skäl för en minskning av anslaget för insatser mot aids med 14 miljoner kronor. Anslaget bör bibehållas på samma nivå som för år 1998.

Handikappreformen har successivt urholkats. Våren 1996 beslutade regeringen med Centerpartiets stöd att begränsa rätten till personlig assistans. Den längsta tidsram som beslutet om assistanstimmar kunde omfatta minskades från ett år till sex månader. Definitionen av rätten till personlig assistans ändrades och rätten till personlig assistans vid vistelse i kommunal verksamhet togs bort. Jag anser att dessa ändringar liksom beslutet om att kommunen skall ansvara för de 20 första timmarnas assistans och schabloniseringen av ersättningen måste upphävas. Vidare anser jag att den som erhållit assistans skall ha fortsatt rätt till stöd också efter att han eller hon fyllt 65 år. Slutligen anser jag att Riksförsäkringsverkets Allmänna råd strider mot Regeringsrättens praxis och innebär en oacceptabel inskränkning i barns rätt till personlig assistans. Totalt har Folkpartiet avsatt drygt 1,4 miljarder kronor till denna verksamhet.

Jag vill framhålla att spelberoende är ett folkhälsoproblem av större omfattning än man tidigare trott. Det är viktigt att få mer kunskap om detta och att utveckla vård- och behandlingsinsatserna för personer med spelberoende.

Jag anser att organisationsstödet för nykterhetsrörelsens centrala verksamhet även i fortsättningen skall administreras av Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till nykterhetsorganisationer m.m. De av regeringen föreslagna riktlinjerna för bidragsgivningen bör därmed avvisas. Jag anser också att regeringen borde återkomma med förslag till hur Amningshjälpens verksamhet kan stödjas.

Slutligen anser jag att Apoteksbolagets försäljningsmonopol bör brytas och att Läkemedelsverket bör få i uppdrag att utfärda tillstånd att bedriva detaljhandel med läkemedel till sådan fysisk eller juridisk person som uppfyller vissa krav på farmaceutisk kompetens.

6. Thomas Julin (mp) anför:

Miljöpartiet står bakom riksdagens beslut den 2 december 1998 om den ekonomiska ramen för utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 1999 liksom beslutet om preliminär ram för budgetåren 2000 och 2001 (bet. 1998/99:FiU1, rskr. 38).

Miljöpartiet de gröna är positiva till de prioriteringar som regeringen föreslår för år 1999. Jag noterar med glädje att inom utgiftsområde 9 har budgeten tillförts utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa. Jag är också nöjd med att utvecklingsmedlen skall disponeras av regeringen, vilket skapar förutsättningar för en bredare politisk samverkan kring insatserna.

I några olika frågor vill jag markera min inställning. Jag vill framhålla att spelberoende är ett folkhälsoproblem av större omfattning än man tidigare trott. Det är viktigt att få mer kunskap om detta och att utveckla vård- och behandlingsinsatserna för personer med spelberoende.

Samarbetsnämnden för fördelning av statsbidrag till nykterhetsorganisationer m.m. har gjort ett gott arbete och borde ha fått fortsätta att fördela resurserna till nykterhetsrörelsen. De förändringar som nu föreslås har inte allsidigt prövats.

Amningshjälpens verksamhet borde enligt min mening stödjas via statsbudgeten. Jag anser vidare att det finns en rad organisationer som bedriver samhällsnyttig verksamhet som borde få bidrag via statsbudgeten. En utredning borde tillsättas med inriktning på hur ett sådant stöd skulle kunna utgå.

Jag anser också att schabloniseringen av assistansersättningen borde tas bort och ersättning utgå efter de faktiska kostnaderna för assistansen.

Budgetarbetet inför år 2000 och år 2001 anser jag bör inriktas på att förbättra högkostnadsskyddet för tandvårdsförsäkringen. Målet är att på sikt integrera tandvården inom ramen för högkostnadsskyddet för övrig sjukvård. En utredning borde tillsättas för att lägga förslag om hur en sådan integrering kan gå till. Vidare anser jag att kommunernas avgifter till Statens institutionsstyrelse bör sänkas, informationen i skolan om tobakens skadeverkningar stärkas och Barnombudsmannen ges ökade resurser.

Förslag till lag om ändring i lagen (1998:553) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Ersättning för tandvård lämnas om vården ges vid en folktandvårds-klinik, en *odontologisk fakultet* eller annars genom det allmännas försorg. Ersättning lämnas också om vården ges hos en enskild näringsidkare, ett bolag eller en annan juridisk person, under förutsättning att vårdgivaren är uppförd på en förteckning som upprättats av den allmänna försäkringskassan.

Ersättning för tandvård lämnas om vården ges vid en folktandvårds-klinik, en *högskola där odontologisk utbildning och forskning bedrivs* eller annars genom det allmännas försorg. Ersättning lämnas också om vården ges hos en enskild närings-idkare, ett bolag eller en annan juridisk person, under förutsättning att vårdgivaren är uppförd på en för-teckning som upprättats av den allmänna försäkringskassan.

För att bli uppförd på en förteckning enligt första stycket skall vårdgivaren antingen själv vara legitimerad tandläkare eller legitimerad tandhygienist eller ha tillgång till en eller flera legitimerade tandläkare eller tandhygienister. Vidare krävs att vårdgivaren har F-skattsedel.

Ersättning lämnas enligt grunder som regeringen fastställer. Ersättning lämnas endast om tandvården har utförts av en legitimerad tandläkare eller tandhygienist som inte har fyllt 65 år.

Ersättning lämnas inte för tandvård åt en försäkrad som fyller högst 19 år under det år då vården ges. Om avgiftsfri tandvård åt sådan försäkrad föreskrivs i tandvårdslagen (1985:125).

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Belopp i 1000-tal kronor

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	m	kd	c	fp
A 1	Sjukvårdsförmåner m.m.	(ram) 1 992 000	-175 000	+200 000		
A 2	Bidrag för läkemedelsförmånen	(ram) 13 491 000	-4 100 000			+400 000
A 3	Bidrag till hälso- och sjukvård	(ram) 985 626				
A 4	Insatser mot aids	(ram) 51 622	+104 000			+14 000
A 5	Bidrag till WHO	(ram) 34 371				
A 6	Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedelsbiverkningar	(obet.) 1 591				
A 7	Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan	(ram) 16 300				
A 8	Folkhälsoinstitutet	(ram) 109 047				
A 9	Smittskyddsinstitutet	(ram) 108 750				
A 10	Institutet för psykosocial medicin	(ram) 11 110				
A 11	Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik	(ram) 33 896				
A 12	Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd	(ram) 22 421				

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	m	kd	c	fp
B 1	Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken	(ram)	270 000			
B 2	Vissa statsbidrag inom handikappområdet	(res.)	275 000			
B 3	Statsbidrag till vårdtjänst m.m.	(ram)	144 617			
B 4	Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder	(obet.)	78 394	+2 000		
B 5	Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer	(obet.)	132 194			
B 6	Ersättning för texttelefoner	(ram)	16 382			
B 7	Bilstöd till handikappade	(ram)	178 078			
B 8	Kostnader för statlig assistansersättning	(ram)	4 653 000	+1 535 000	+300 000	+1 415 000
B 9	Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m.	(obet.)	63 000			
B 10	Bidrag till organisationer på det sociala området	(obet.)	64 841			
B 11	Alkohol- och narkotikapolitiska åtgärder	(ram)	30 000			
B 12	Statens institut för särskilt utbildningsstöd	(ram)	8 447			
B 13	Handikappombudsmannen	(ram)	7 857	+4 000		
B 14	Barnombudsmannen	(ram)	7 717		+5 000	
B 15	Statens nämnd för internationella adoptioner	(ram)	6 745			
B 16	Statens institutionsstyrelse	(ram)	524 848			

Anslag	Anslagstyp	Regeringens förslag	m	kd	c	fp	
B 17	Alkoholinspektionen	(ram)	11 013	-11 013			
B 18	Alkoholsortimentsnämnden	(ram)	687				
B 19	Bidrag till äldrebooster m.m.	(res.)	150 000		-150 000		
B 20	Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa	(res.)	10 000				
B 21	Bostadsstöd till funktionshindrade (nytt anslag)	(ram)		+100 000			
B 22	Statsbidrag till vård av psykiskt sjuka (nytt anslag)	(ram)		+300 000			
B 23	Hemservicecheckar (nytt anslag)	(ram)			+570 000		
C 1	Socialstyrelsen	(ram)	407 357		-5 000		
D 1	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning	(ram)	105 580				
D 2	Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning	(ram)	8 968				
Summa för utgiftsområdet			24 012 459	-2 241 013	+500 000	+420 000	+1 829 000

Utskottets förslag till medelsanvisning på anslag inom
utgiftsområde 9

Hälsovård, sjukvård och social omsorg

Belopp i 1000-tal kronor

Verksamhetsområde, anslag och (anslagstyp)	Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
A Hälsa- och sjukvård			
1 Sjukvårdsförmåner m.m. (ram)	1 992 000	1 992 000	
2 Bidrag för läkemedelsförmånen (ram)	13 491 000	13 491 000	
3 Bidrag till hälso- och sjukvård (ram)	985 626	986 626	+1 000
4 Insatser mot aids (ram)	51 622	51 622	
5 Bidrag till WHO (ram)	34 371	34 371	
6 Bidrag till WHO-enheten för rapportering av läkemedels- biverkningar (obet)	1 591	1 591	
7 Bidrag till Nordiska hälsovårdshögskolan (ram)	16 300	16 300	
8 Folkhälsoinstitutet (ram)	109 047	109 047	
9 Smittskyddsinstitutet (ram)	108 750	108 750	
10 Institutet för psykosocial medicin (ram)	11 110	11 110	
11 Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik (ram)	33 896	33 896	
12 Hälsa- och sjukvårdens ansvarsnämnd (ram)	22 421	22 421	
B Social omsorg			
1 Stimulansbidrag och åtgärder inom äldrepolitiken (ram)	270 000	270 000	
2 Vissa statsbidrag inom handikappområdet (res.)	275 000	275 000	
3 Statsbidrag till vårdartjänst m.m. (ram)	144 617	144 617	
4 Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (obet.)	78 394	78 394	
5 Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer (obet.)	132 194	132 194	
6 Ersättning för texttelefoner (ram)	16 382	16 382	

Verksamhetsområde, anslag och (anslagstyp)	Regeringens förslag	Utskottets förslag	Avvikelse
7 Bilstöd till handikappade (ram)	178 078	178 078	
8 Kostnader för statlig assistans- ersättning (ram)	4 653 000	4 653 000	
9 Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m. (obet.)	63 000	63 000	
10 Bidrag till organisationer på det sociala området (obet.)	64 841	64 841	
11 Alkohol- och narkotika- politiska åtgärder (ram)	30 000	30 000	
12 Statens institut för särskilt utbildningsstöd (ram)	8 447	8 447	
13 Handikappombudsmannen (ram)	7 857	7 857	
14 Barnombudsmannen (ram)	7 717	7 717	
15 Statens nämnd för internatio- nella adoptionsfrågor (ram)	6 745	6 745	
16 Statens institutionsstyrelse (ram)	524 848	524 848	
17 Alkoholinspektionen (ram)	11 013	11 013	
18 Alkoholsortimentsnämnden (ram)	687	687	
19 Bidrag till äldrebooster m.m. (res.)	150 000	150 000	
20 Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa (res.)	10 000	10 000	
C Socialstyrelsen			
1 Socialstyrelsen (ram)	407 357	407 357	
D Stöd till forskning			
1 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (ram)	105 580	104 580	-1 000
2 Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (ram)	8 968	8 968	
SUMMA	24 012 459	24 012 459	

Motion	Yrkanden
1998/99:So211	2–5
1998/99:So213	
1998/99:So228	15
1998/99:So229	
1998/99:So239	
1998/99:So244	1, 2, 4, 6–9
1998/99:So246	
1998/99:So257	8
1998/99:So272	
1998/99:So274	3–4
1998/99:So281	
1998/99:So286	1, 3, 4 och 6
1998/99:So293	
1998/99:So297	
1998/99:So310	6
1998/99:So314	21
1998/99:So329	
1998/99:So347	
1998/99:So360	
1998/99:So366	
1998/99:So376	8
1998/99:So383	
1998/99:So393	2
1998/99:So403	
1998/99:So411	
1998/99:So419	
1998/99:So423	1–5, 8, 11
1998/99:So424	10
1998/99:So425	1–6, 9–13
1998/99:So428	
1998/99:So431	
1998/99:So445	3
1998/99:So446	8, 10
1998/99:So455	12
1998/99:So456	2
1998/99:So457	1

1998/99:So459	7	1998/99:SoU1
1998/99:So461	21 och 22	Bilaga 4
1998/99:So464	11	
1998/99:So465	1	
1998/99:Fi210	8 och 41	
1998/99:Fi211	12	
1998/99:Kr518	8	
1998/99:Kr522	3	
1998/99:N326	22	
1998/99:Sf283	2 och 3	

samt Folkpartiet liberalernas muntligt framställda yrkande vid sammanträdet den 10 november 1998 att anslag A 2 skall tillföras 400 miljoner kronor utöver vad regeringen föreslagit.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motioner.....	4
Motioner under A.....	4
Motioner under B.....	6
Motioner under C.....	11
Motioner under övrig statlig verksamhet.....	11
Övriga motioner med anledning av budgetpropositionen.....	12
Utskottet.....	12
Målet för utgiftsområdet för år 1999.....	12
Anslag m.m.....	13
Hälsovård och sjukvård (A 1–A 12).....	13
Sjukvårdsförmåner m.m. (A 1).....	13
Bidrag för läkemedelsförmånen (A 2).....	15
Bidrag till hälso- och sjukvård (A 3).....	18
Insatser mot aids (A 4).....	19
Övriga medelsanvisningar under A.....	20
Begäran om bemyndigande rörande Folkhälsoinstitutet.....	20
Social omsorg (B 1–B 20).....	20
Bidrag till viss verksamhet för personer med funktionshinder (B 4).....	20
Bidrag till handikapp- och pensionärsorganisationer (B 5).....	21
Kostnader för statlig assistansersättning (B 8).....	22
Bidrag till ungdomsvård och missbrukarvård m.m. (B 9).....	29
Bidrag till organisationer på det sociala området (B 10).....	30
Handikappombudsmannen (B 13).....	33
Barnombudsmannen (B 14).....	33
Alkoholinspektionen (B 17).....	34
Bidrag till äldreboenden m.m. (B 19).....	35
Utvecklingsmedel till åtgärder för hemlösa (B 20).....	36
Bostadsstöd till funktionshindrade (B 21 – förslag till nytt anslag).....	38
Statsbidrag till psykiskt sjuka (B 22 – förslag till nytt anslag).....	38
Hemservicecheckar (B 23 – förslag till nytt anslag).....	39
Övriga medelsanvisningar under B.....	40
Begäran om bemyndigande avseende Statens institutionsstyrelse.....	40
Socialstyrelsen (C).....	41
Forskning (D).....	42
Socialvetenskapliga forskningsrådet: Forskning (D 1).....	42
Socialvetenskapliga forskningsrådet: Förvaltning (D 2).....	43
Utskottets bedömning.....	43
Målet för utgiftsområdet.....	43
Anslagen m.m.	44
Hälsovård och sjukvård (A 1–A 12).....	44

Social omsorg (B 1–B 23).....	46
Socialstyrelsen (C)	54
Stöd till forskning (D)	55
Sammanfattande bedömning	55
Begäran om bemyndiganden.....	56
Övrig statlig verksamhet	56
Apoteket AB (publ) – begäran om bemyndigande	56
Utskottets bedömning	57
Systembolaget AB.....	58
Utskottets bedömning	58
Förslag till regeländring	59
Utskottets bedömning.....	59
Övriga motioner med anledning av budgetpropositionen	59
Utskottets bedömning.....	60
Hemställan	60
Särskilda yttranden	62
 Bilagor	
1. I propositionen framlagt lagförslag	71
2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag till anslag inom utgiftsområde 9	72
3. Utskottets förslag till medelsanvisning på anslag inom utgiftsområde 9	75
4. Av utskottet avstyrkta motionsyrkanden	77